

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
SOSYOBİLİMSEL KONULARA YÖNELİK TUTUM
VE GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Zeynep ÇEPNİ

**Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT
Danışman**

**RİZE
2020**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalında, Zeynep ÇEPNİ tarafından hazırlanan *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi* başlıklı bu çalışma, [17/01/2020] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Serkan DOĞANAY

Üye: Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT

Üye: Doç. Dr. Adem BELDAĞ

12/2/2020

Doç. Dr. Ahmet YANIK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 17/01/2020

Zeynep ÇEPNİ

ÖN SÖZ

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutum ve görüşlerini incelemek amacıyla yapılan bu araştırma, birçok değerli insanın katkıları sayesinde son halini almıştır.

Akademik araştırmanın hazırlanma sürecinde görüş ve önerilerine başvurduğum, bilimsel birikimiyle yol gösteren ve desteklerini benden esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT'e;

Araştırmanın tüm sürecinde yer alıp bilimsel birikimiyle destek olan ve iyimser tavrıyla katkı sunan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Adem BELDAĞ'a ;

Araştırmanın uygulama ve analiz sürecinde yardımcı olan bütün öğretim elemanlarına;

İsmini zikredemediğim değerli hocalarım ve arkadaşlarıma;

Her anlamda desteğini benden esirgemeyen kıymetli aileme ve özellikle annem Fatma ÇEPNİ' ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Zeynep ÇEPNİ

RİZE-2020

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	2
ETİK BEYAN	3
ÖN SÖZ	4
ÖZET	7
ABSTRACT	8
KISALTMALAR DİZİNİ	9
TABLolar DİZİNİ.....	10
GİRİŞ	12

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL BİLGİLER.....	17
1.1. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Temelleri ve Tanımı	17
1.2. Sosyobilimsel Konular ve Öğretim Programları	18
1.2.1. Sosyobilimsel Konular	18
1.2.2. Fen Bilimleri Dersi ve Sosyobilimsel Konular	20
1.2.3. Sosyal Bilgiler Dersi ve Sosyobilimsel Konular.....	20
1.3. İnformal Muhakeme	23
1.4. Sosyobilimsel Konularla İlgili Araştırmalar.....	23
1.4.1. Sosyobilimsel Konularla İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar ..	23
1.4.2. Sosyobilimsel Konularla İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.	29
1.4.3. Sosyobilimsel Konularla İlgili Yapılan Araştırmalara İlişkin Literatür Değerlendirmesi	30

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM	32
2.1. Araştırmanın Modeli.....	32
2.2. Evren ve Örneklem	34
2.3 Veri Toplama Araçları.....	36

2.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları.....	36
2.3.2. Nitel Veri Toplama Aracı (Yarı Yapılandırılmış Görüşme (Mülakat) Soruları).....	38
2.4. Verilerin Analizi	39
2.4.1. Nicel Veri Analizi	39
2.4.2. Nitel Veri Analizi.....	39
2.4.3. Nitel Veri Analizlerinin Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışması.....	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. BULGULAR VE YORUM	41
3.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular	41
3.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	41
3.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular	53
3.2.1.Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular	53
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
KAYNAKLAR	79
EKLER	86
EK-1: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Uygulama İzni	86
EK-2: Trabzon Üniversitesi Uygulama İzni	87
EK-3: Artvin Çoruh Üniversitesi Uygulama İzni.....	88
EK-4: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Kullanım İzni Talebi	90
EK-5: Kişisel Bilgi Formu.....	90
EK-6: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği.....	91
EK-7: Yarı Yapılandırılmış Görüşme (Mülakat) Soruları.....	95
ÖZ GEÇMİŞ.....	96

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışmanı: Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT

Hazırlayan: Zeynep ÇEPNİ

Yıl: 2020

Sayfa Sayısı: 96

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYOBİLİMSEL KONULARA YÖNELİK TUTUM VE GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutum ve görüşlerini incelemektir. Nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının birlikte kullanıldığı karma yöntem (mixed-method research) yaklaşımına göre tasarlanan araştırmada açıklayıcı ardışık desen kullanılmıştır. Nicel verilerin elde edilmesinde Topçu, (2010) tarafından geliştirilen “Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği”, nitel verilerin elde edilmesinde ise “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırmada, elde edilen nicel verilerin analiz edilmesinde SPSS 20 paket programı; nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenlerinden sınıf düzeyi, akademik not ortalaması, lise türü, bilimsel dergi ya da yayın takip durumu ve anne eğitim durumunun sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilediği belirlenmiştir. Öte yandan cinsiyet, öğrenim gördüğü üniversite, yerleşim birimi, sosyal medya kullanımı, en fazla izlenen TV. programı ve baba eğitim durumu değişkenlerinin ise tutumları etkilemediği belirlenmiştir. Araştırmanın nitel bulgularının, nicel bulguları büyük ölçüde desteklediği tespit edilmiş ve araştırmadan elde edilen bulgular ışığında bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyobilimsel Konular, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları, Tutum, Görüş

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Social Sciences

Department: Turkish and Social Sciences Education

Thesis Type: Master's Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT

Author: Zeynep ÇEPNİ

Year: 2020

Pages: 96

ABSTRACT

DETERMINING PROSPECTIVE SOCIAL STUDIES TEACHERS' ATTITUDES AND VIEWS REGARDING SOCIOSCIENTIFIC ISSUES

This research was carried out to find out prospective social studies teachers' attitudes and views regarding socioscientific issues. It was conducted in mixed-method research blending qualitative and quantitative approaches by using explanatory sequential design. The quantitative data were collected with the "Attitudes towards Socioscientific Issues Scale" developed by Topçu (2010) and the qualitative pillar was completed with a "Semi-Structured Interview Form". The collected data were analysed by using SPSS 20 and content analysis, respectively. As a result of the analysis, a number of variables such as grade level, grade point average, type of high school graduated, subscription to a scientific journal or publication, and mother's education level were found to be determinants. On the other hand, the participants' attitudes were immune from variables like gender, university of study, unit of settlement lived, social media use, the most frequently watched TV show, and father's education level. In particular, the qualitative findings were seen to largely consolidate the quantitative findings. finally, recommendations were brought for further research.

Key Words: Social Studies, Socioscientific Issues, Prospective Social Studies Teachers, Attitude, View

KISALTMALAR DİZİNİ

Akt	: Aktaran
f	: Frekans (ifadelerin tekrarlanma sıklığı)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council For the Social Studies)
$\bar{X}$	: Aritmetik ortalama
N (n)	: Öğrenci sayısı
Ö	: Öğrenci
p	: Anlamlılık değeri
r	: Madde ayırt edicilik indeksi
SBK	: Sosyobilimsel konular
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (Statistical package for the social sciences)
Sd	: Serbestlik derecesi
Ss	: Standart sapma
vb	: Ve benzeri
vd	: Ve diğerleri

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 1: Öğretmen Adaylarına Ait Demografik Bilgiler.....	35
Tablo 2: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları	41
Tablo 3 : Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Öğrenim Gördüğü Üniversite Değişkenine Göre Kuruskal Wallis Testi Sonuçları	42
Tablo 4: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrenim Gördüğü Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	43
Tablo 5: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrenim Gördüğü Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	43
Tablo 6: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Akademik Not Ortalaması Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	44
Tablo 7: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Akademik Not Ortalaması Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	44
Tablo 8: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	45
Tablo 9: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	46
Tablo 10: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Yaşadığı Yerleşim Birimi Değişkenine Göre Kuruskal Wallis Testi Sonuçları	47
Tablo 11: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Bilimsel Dergi Ya Da Yayın Takip Durumu Değişkenine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	48
Tablo 12: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Sosyal Medya Kullanımı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	48
Tablo 13: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Sosyal Medya Kullanımı Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	49

Tablo 14: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının En Fazla İzlenilen TV Programı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	50
Tablo 15: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının En Fazla İzlenilen TV Programı Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	50
Tablo 16: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	51
Tablo 17: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanların Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	51
Tablo 18: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	52
Tablo 19: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	52
Tablo 20: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konular Hakkındaki Görüşleri.....	54
Tablo 21: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konuların İlişkili Olduğu Dersler Hakkındaki Görüşleri	56
Tablo 22: Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Sosyobilimsel Konuların Yer Alıp Almadığı Hakkındaki Görüşleri	57
Tablo 23: Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konuların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılmasının Olumlu- Olumsuz Özelliklerine İlişkin Görüşleri	59
Tablo 24: Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konuların Öğretiminde Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yeterlilik Düzeylerine İlişkin Görüşleri	60
Tablo 25: Öğretmen Adaylarının Akademik Yayın Takip Etme Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri	62
Tablo 26: Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri	64
Tablo 27: Öğretmen Adaylarının Akademik Not Ortalaması Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri	65
Tablo 28: Öğretmen Adaylarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri	67
Tablo 29: Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumu Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri	68

GİRİŞ

Günümüz dünyasında bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Toplumsal ihtiyaçlardaki çeşitlilik ve bilimsel alandaki gelişmeler beraberinde, gündelik yaşamda tartışılan bazı sosyobilimsel konular toplum gündeminde yer edindiği söylenebilir. Sosyobilimsel konular çoğunlukla tartışma içeren, ikilemli ve kesin cevabı olmayan konulardır (Sadler, 2004; Topçu, 2017). Klonlama, küresel ısınma ve alternatif tıp, GDO ve enerji kaynakları gibi örnekler sosyobilimsel konulardan bazılarıdır (Topçu, 2017).

Yaşadığımız yüzyılda birey ve toplumun değişen ihtiyaçları, eğitim sisteminde kabul gören yeni yaklaşımlar bireylerden beklenen özellikleri de etkilemiştir. Bilgiyi kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünebilen vb. niteliklere sahip bireyleri tanımlayan bu değişim doğrultusundaki öğretim programları salt bilgiyi aktaran yapıdan ziyade bireylerin farklılıklarını dikkate alan, beceri ve değer kazandırma hedefi olan bir anlayışla hazırlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018:3). Nitekim, 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öğretmen merkezli davranışçı model terk edilerek yapılandırmacı eğitim modeli benimsenmiştir (Öztürk, 2007: 47).

Sosyal bilgilerin genel amaçlarından biri de etkin vatandaş yetiştirmektir. Disiplinler arası bir yapıya sahip olan sosyal bilgilerin büyük bir bölümünü sosyal ve beşerî bilimler oluşturmaktadır (Öztürk; Keskin & Otluoğlu, 2014: 3).

Sosyobilimsel meselelerle ilgili karar verme süreçlerinde ahlaki muhakemelerin de kullanılabildiği belirtilmektedir (Sadler, 2004; Sadler ve Zeidler, 2004). Sosyobilimsel konularla ilgili araştırmaların tarihi geçmişinin 1980'li yıllara dayansa da 2000'li yıllarda yaygınlaştığı ve özellikle fen bilimleri araştırmacılarının büyük ölçüde dikkatini çektiği söylenebilir (Topçu, 2017: 10).

Topçu, Muğaloğlu ve Güven (2014), araştırmalarında, son yıllarda Türkiye'de birçok yüksek lisans ve doktora tez çalışmasının sosyobilimsel konular, argümantasyon ve informal muhakeme konuları üzerinde yoğunlaştığını belirtmişlerdir. Öte yandan yerli ve yabancı literatürde sosyobilimsel konularla ilgili yapılan araştırmaların genellikle fen bilimleri üzerine yoğunlaştığı söylenebilir (Kolstø, 2001; Sadler ve Zeidler, 2004; Topçu, 2008; Sadler ve Zeidler

2009; Atabey, 2016; Yapıcıoğlu, 2016; Sıbıç, Babacan, 2017; Karaca, 2018). Türkiye’de sosyal bilgiler öğretimi alanında sosyobilimsel konular üzerine yapılan araştırmaların ise sınırlı sayıda olduğu düşünülmektedir (Özdemir, 2014; Gedik, 2018). Birçok araştırmacının çalışmalarında farklı sosyobilimsel konuları işlediği görülmektedir. Genetiği değiştirilmiş mikro organizmalar, küresel ısınma, klonlama bu konulardan bazılarıdır (Soysal, 2012; Kutluca, 2012; Baltacı, 2013; Eroğlu ve Aydoğdu, 2016; Gedik 2018)

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda “sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” anlayışlarına önem verilmesi, öğrencilere bilim insanlarının kullandıkları bilimsel yöntemlerin sezdirilmesi, öğrencilerin hayatın içindeki çelişkili problemlerle karşılaştırılması ve yansıtıcı düşünebilmesi gerekliliği hedeflenmektedir (MEB, 2018:10).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutum ve görüşleri incelenerek literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın problem cümlesi, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutum ve görüşleri nelerdir? Olarak belirlenmiştir.

Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesine bağlı olarak cevap aranan alt problemler ise şu şekilde belirlenmiştir:

Öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları;

1. Cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğrenim gördüğü üniversite değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğrenim gördüğü sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
4. Akademik not ortalaması değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
5. Mezun olunan lise türü değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
6. Yaşadıkları yere göre farklılık göstermekte midir?

7. Bilimsel dergi ya da yayın takip durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
8. Sosyal medya kullanımı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
9. En fazla izlenen TV programı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
10. Anne eğitim durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
11. Baba eğitim durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
12. Sosyal bilgiler öğretmen adayların sosyobilimsel konulara yönelik görüşleri nasıldır?

Araştırmanın Amacı

Tez çalışmasının amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara ilişkin tutum ve görüşlerini incelemektir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi ve görüşme soruları ile de derinleştirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Bilimsel çalışmaların ilerlemesi, teknolojinin de gelişmesine ve toplumun ilerlemesine yardımcı olurken olası riskleri de ortaya çıkabilmektedir (Genç ve Genç, 2017). Dolayısıyla sosyobilimsel konu olarak nitelendirilen meseleler gündeme gelebilmektedir. Günlük hayatta yer alan tartışmalı olan sosyobilimsel konuların, sosyal ve bilimsel yönü aynı anda içeren, net bir cevabı olmayan konular olduğu ilgili literatür tanımlamalarından anlaşılmaktadır. Sosyobilimsel konular öğretmen adaylarının hayatlarında karşılaşması muhtemel konulardandır. Zira, sosyobilimsel konuların yaşanılan dönemde ve gelecekte de bireylerin gündelik hayatlarında yer alabileceği söylenebilir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın bütünleştirilmiş olarak ele alınan öğrenme alanlarında tarih, coğrafya ve insan hakları ve vatandaşlık gibi konular yer aldığı ve disiplinler arası yaklaşımla işlenilmesinin gerekliliği hedeflenmektedir (MEB, 2018:10).

Akşit (2011) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konularla ilgili öğretim yapabilmek için gerekli bilgi, yöntem ve

teknikler açısından kendilerini yetersiz gördükleri, sosyobilimsel konularla ilgili bilgi ve görüşlerinde lisans eğitimlerinde yeterince etkili olmadığı belirtilmiştir.

Sosyal bilgiler disiplinler arası yaklaşımla tasarlanan derslerden birisidir (MEB, 2018). Bununla birlikte bu dersin temel amaçlarından biri kendi haklarının farkında olan, sorumluklarını bilen, demokratik vatandaşlar yetiştirmektir. Sosyal bilgiler dersinin içeriğinde bilim, teknoloji, toplum ve çevre konularının da yer aldığı söylenebilir. Coğrafya; Şahin (1998, s.27)'in ifadesiyle, “insanın içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan-doğal çevre etkileşimini ve bu etkileşim sonucu insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi prensipleri çerçevesinde inceleyerek sonuçlarını açıklayan bir bilim dalıdır.”

Yapılan literatür taramasında sosyal bilgiler öğretiminde sosyobilimsel konularla ilgili sınırlı sayıda çalışma yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda insan ve çevre ile ilişkili birçok konuyu inceleme alanı içerisinde bulunduran sosyal bilgiler dersi ve bu dersin uygulayıcıları olacak olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tutum ve görüşlerinin önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kişisel Bigi Formu”, “Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”ndaki soruları yanıtlarken duygu ve düşüncelerini içtenlikle yansıttıkları varsayılmaktadır.

2. Örneklemen tüm evreni temsil edeceği varsayılmaktadır.

3.Araştırmada uygulanan Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği'nin sosyobilimsel konuları kapsar nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2018-2019 eğitim- öğretim yılı ile sınırlıdır.

2. Araştırma örneklem alınan üniversiteler ile sınırlıdır.

3.Araştırma sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında okuyan öğretmen adayları ile sınırlandırılmıştır.

4.Araştırma Topçu (2010) tarafından hazırlanan “Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği”, araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile sınırlıdır.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler, kritik sosyal konularda vatandaşlık becerilerinin uygulanması amacıyla, sosyal ve beşeri bilimler kavramlarının disiplinler arası bir yaklaşımla kaynaştırılmasıdır (Barth, 1991:7).

Sosyobilimsel Konular: Sosyobilimsel konular, bilimle bağları olan çelişkiler içeren sosyal sorunlardır (Sadler, 2004). Sosyobilimsel konular çoğunlukla tartışmalı olan, ikilemli, karmaşık yapıda olan ve kesin cevabı olmayan konulardır (Sadler, 2004; Topçu, 2011).

Tutum: Organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir (Cüceloğlu, 1991:521).

Görüş: Bir olay, varlık veya düşünce üzerinde varılan yargı, fikir (TDK, 2019).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL BİLGİLER

1.1. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Temelleri ve Tanımı

Sosyal bilgilerin bir ders alanı olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde 19.yüzyıl sonları 20.yüzyıl başlarında yaşanan sosyal, kültürel vb. alanlardaki büyük dönüşümün meydana getirdiği sorunlara çözüm arama kaygısı neticesinde doğduğu görülmektedir (Erden, 1956). İlk kez 1916 yılında ABD'de Milli Eğitim Derneğinin Orta Dereceli Okul Teşkilatlandırma Komisyonu tarafından kabul edilen sosyal bilgiler kavramı; “konusu doğrudan insan toplumunun teşkilatına ve gelişmesine toplumsal birliklerin bir parçası olması dolayısıyla insana dair bilgiler, sosyal bilgilerdir” şeklinde tanımlamıştır (Güngördü, 2001).

1930 ve 1940'lı yıllarda Yeniden Kurmacılık ve Çocuk Merkezli eğitimi benimseyen eğitimcilerin çalışmaları uygulanmıştır. 1940 ve 1950'li yıllarda ise konu merkezli ağırlıklı olmak üzere tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi gibi tek disiplin derslerine ağırlık verilmiştir. Toplumun gereksinimlerine göre içeriğin yeniden yapılandırıldığı bu dönem 1960'lı yıllara kadar sürmüştür (Sönmez, 1994:12). Bruner'in 'Buluş Yoluyla Öğrenme' kuramının etkin olduğu, tarih ve coğrafya konularının sosyal bilgilerdeki ağırlığı azaltılıp; sosyoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi ve sosyal psikolojiye ağırlık verildiği, öğrencilerin aktif katılımcı olarak eleştirel düşünme becerisini kullanmasını amaçlayan programın uygulandığı bu dönem de yerini 1980'li yıllarda geleneksel yaklaşıma bırakmıştır (Barth, 1991).

Sosyal bilgiler nedir sorusuna XX. yüzyıl boyunca birbirinden farklı cevaplar verilmiştir. İlk kez 1970 yılında geniş uzlaşmanın sağlandığı tanımlar yapılabilmektedir (Öztürk, 2012: 3). Sosyal bilgiler öğretim programı 1990'lı yıllarda “Yeni Sosyal Bilgiler” hareketi dönemine yakın düzenleme ve standartlarla kimi dünya ülkelerini de etkilemiştir (Yalçınkaya ve Uslu, 2015: 30).

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (N.C.S.S.) ise 1992'de yaptığı kapsamlı tanımlama ise aşağıda yazıldığı gibidir (Öztürk, 2007:23,24):

"Sosyal Bilgiler, vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülün sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal Bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için insanlara yardımcı olmaktır."

Sosyal bilgiler dersinin Türkiye'deki tarihi geçmişine bakıldığında 1926 yılından itibaren eğitim programlarında tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerine yer verildiği görülmektedir. Bu dersler 1926, 1936 ve 1948 yıllarında hazırlanan eğitim programlarında tek disiplinli bir anlayışla yerini almıştır. İlk kez 1962 yılında yayınlanan ilköğretim program taslağında disiplinler arası yaklaşım esas alınarak "Toplum ve Ülke İncelemeleri" adı altında birleştirilmiştir. Bu doğrultuda 1998 yılında yeni bir ilköğretim programı hazırlanmış, milli tarih ve milli coğrafya dersleri yerine, sosyal bilgiler dersi adıyla 4-5-6-7. sınıflarda okutulmasına karar verilmiştir (Öztürk, 2007: 46-47):

2005 yılında yapısalci yaklaşım temelinde güncellenen programlardan biri olan sosyal bilgiler şu şekilde tanımlanmıştır:

"Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005:51)."

Sosyal bilgiler taslak programı 2015 yılında kamuoyunun görüşüne sunulmuş ve son olarak 2018 yılı başında ise sosyal bilgiler öğretim programında güncellemeler yapılmıştır.

1.2. Sosyobilimsel Konular ve Öğretim Programları

1.2.1. Sosyobilimsel Konular

Bilimsel alanda yaşanan hızlı gelişmeler toplumları etkisi altına almakla birlikte ikilem ve tartışma içeren konuların oluşmasına zemin hazırlamıştır

(Topçu,2017: 1). Dolayısıyla muhakeme yeteneğinin kullanıldığı, içeriğinde bir ikilemi barındıran konular üzerine kimi araştırmacılar için yeni bir inceleme alanı doğmuştur. Sosyobilimsel konu olarak nitelendirilen araştırma alanının özellikle 2000’li yıllarda, dikkat çeken bir araştırma konusu haline geldiği söylenebilir (Topçu, 2017: 10). Sosyobilimsel konular pek çok açıdan ele alınabilecek, genellikle ahlaki ve etik yönler içeren meseleler olarak ifade edilmektedir. Başka bir ifade ile sosyobilimsel konular çoğunlukla tartışmaların olduğu, ikilemli, karmaşık ve kesin cevap içermeyen konulardır (Sadler, 2004; Topçu, 2011). Ayrıca sosyobilimsel konular hem bilimsel hem de sosyal konuları içeren tartışmalı konular olarak nitelendirilmektedirler. Küresel ısınma, nükleer santraller, organ bağıışı, genetiği değiştirilmiş organizmalar gibi konular günlük hayatımızla ilişkili olan çoğunlukla tartışmalı olan ve kesin cevabı olmayan konulara örnektir (Sadler, 2004; Topçu, 2017). Bu bağlamda sosyobilimsel konu olarak nitelendirilen bu tür konular gündelik yaşamın önemli bir parçası haline gelmektedir (Sürmeli, 2008). Kompleks yapıda olan, tartışmalı ve ikilemi barındıran sosyobilimsel konularla ilgili karar verme süreçlerinde ahlaki muhakemelerin de kullanılabildiği belirtilmektedir (Sadler, 2004; Sadler ve Zeidler, 2004). Vatandaşlık eğitiminin amaçlarından ve en önemlilerinden biri olan ahlaki ve etik niteliklerin öğrencilere kazandırılmasında sosyobilimsel konuların önemli yere sahip olduğu belirtilmektedir (Topçu, 2017: 49).

Daha detaylı bir tanımlamayla Ratcliffe ve Grace (2003) sosyobilimsel konuları; bilimsel bilgi çerçevesinde temellenen, bilimsel düşünce üretmeyi gerektiren, değerleri ve ahlaki akıl yürütmeyi içeren, risk ve olasılığı anlamayı gerektirebilen, bazı yönlerden lokal, ulusal ve global boyutlara sahip olabilen, yaygın olarak medyada kendine yer bulan, gündelik hayatta karşılaşılabilecek konular olarak ifade etmektedir. Sosyobilimsel konularla ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Konu ile ilgili bazı araştırmacıların analizleri aşağıda sıralanmıştır (Sadler ve Zeidler 2005’den aktaran: Topçu, 2017: 6):

- Doğası gereği toplum içerisinde anlaşmazlıklara yol açan,
- Tartışmaya açık,
- Hastalıklı (sorunlu) çözülmeyi bekleyen,
- Birden fazla perspektiften değerlendirilebilen,

- Hakkında basit bir şekilde sonuca varılmayan,
- Genel olarak ahlaki ve etik konuları içeren konulardır.

Topçu (2017), sosyobilimsel konularla ilgili 10 özellik belirtmiştir. Bu özellikler; bilimsel gelişmeler, sosyal ikilemler, informal ve sosyobilimsel muhakeme, argümantasyon, bilimsel modelleme, karakter eğitimi ve kimlik, bilimin doğası, ahlaki-kültürel değerler, risk analizi ve medyadır.

1.2.2. Fen Bilimleri Dersi ve Sosyobilimsel Konular

Geçmişten günümüze kadar devam eden bilimsel ve teknolojik çalışmalara her gün yenileri eklenmektedir. Dolayısıyla, bilimsel ve teknolojik gelişmelere bütün toplumların katkısı olduğu söylenebilir(Kaymakçı vd., 2013).

Sosyobilimsel konular, toplumu ve bilimi ilgilendiren, fen bilimlerini temel alan tartışmalı konular olarak isimlendirilebilmektedir (Sadler, 2004; Sadler ve Zeidler, 2004; Topçu, 2017). Topçu (2017) ise bazı bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum içerisinde karşıt fikirlere yol açabileceğini bu karşıt fikirlerin ise “ikilemler” olarak adlandırılabilceğini ve sosyobilimsel konular içerisinde gözlemlenebileceğini belirtmektedir. Genetik kopyalama, küresel ısınma, ötenazi, aşı vb. birçok konu sosyobilimsel konulara örnek olarak verilebilir (Topçu (2017).

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında yayımlanan Fen ve Teknoloji Öğretimi Programı’nda, daha çok fen-teknoloji-toplum-çevre yaklaşımı olarak değinilen sosyobilimsel konuların; ilk defa 2013 yılı Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı’nda yine Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre öğrenme alanı başlığı altında doğrudan ifade edildiği görülmektedir (MEB, 2013; Topçu, 2017). Bununla birlikte 2018 yılında güncellenen Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının özel amaçlarında da konu ile ilgili olarak “ sosyobilimsel konuları kullanarak muhakeme yeteneği, bilimsel düşünme alışkanlıkları ve karar verme becerileri geliştirmek” şeklinde açıkça belirtilmektedir (MEB, 2018).

1.2.3. Sosyal Bilgiler Dersi ve Sosyobilimsel Konular

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)’ ye göre sosyal bilgiler; sosyal bilimler ile beşeri bilimlerin vatandaşlık bilinci ideallerinin desteklenmesine yönelik bütünleşik çalışma olarak nitelendirilmektedir. Okul programı

çerçevesinde sosyal bilgiler ise antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyoloji gibi disiplinler ile beşeri bilimler, matematik ve fen bilimlerinin uygun içeriklerinden yararlanılan sistematik bir çalışma alanı sağlamaktadır (NCSS, 1992’ ten aktaran: Zarrillo, 2016; 3). Sosyal bilgiler öğrencilerin bilgi kazanmalarında ve aktif vatandaş olmalarında destekleyici olan ayrıca öğrenme süreçlerinin kavranmasında yardımcı olan insan üzerine bir çalışma alanıdır şeklinde tanımlanabilir (Zarrillo, 2016; 4). Ayrıca sosyal bilgiler birçok disiplinin bir araya gelmesiyle oluşan derslerden biridir (MEB, 2018).

2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın 2018 yılında güncellenen şeklinde “Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programları” ve “ programların perspektifi” başlıkları altında programın vizyonunu ortaya koyan ve temel yaklaşımını yansıtan ifadelerle yer verilmiştir (Turan, 2018). Buna göre Sosyal Bilgiler;

“Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır (MEB, 2018:2).”

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 7 öğrenme alanı belirtilmektedir. Disiplinler arası bir yapıyla hazırlanan öğrenme alanları şu şekildedir:

- ✓ Birey ve Toplum,
- ✓ Kültür ve Miras,
- ✓ İnsanlar Yerler ve Çevreler,
- ✓ Bilim, Teknoloji ve Toplum,
- ✓ Üretim, Dağıtım ve Tüketim,
- ✓ Etkin Vatandaşlık,
- ✓ Küresel Bağlantılar

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanının genelde coğrafya odaklı olduğu, insanın çevresi ve

çevresiyle olan etkileşimi tanıması, nedenleri ve sonuçları hakkında bireysel veya toplumsal bakış açısı kazandırmayı amaçladığı belirtilmektedir. Öte yandan Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında yer alan “teknolojilerin günlük hayatla ne derece ilişkili olduğunu öğrenirken bazı teknolojik ürünlerin doğaya verdiği zararları tartışır” ifadesi konuyla ilgili dikkat çeken tanımlamalardan biridir (MEB, 2018).

Disiplinler arası bir yaklaşımla hazırlanan 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın genel amaçlarından olan 11.maddesi doğrultusunda hazırlanan kazanımlarda öğrencilerin bilim tarihi ile ilgili bilgi edinmeleri, süreç içindeki değişimlerin teknolojiye etkilerini görmeleri ve böylece bilim ve teknolojideki gelişmelerin toplum hayatına etkisini fark etmelerinin beklendiği yönündedir. (Şimşek ve Şimşek, 2010).

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiğinde “özel amaçlar” başlığı altında yer alan ve aşağıda madde numaraları ile belirtilen amaçlar şu şekildedir:

5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
- 11.Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
17. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri, amaçlanmaktadır (MEB, 2018).

Sosyal bilgiler, toplumların geçmiş, şimdi ve gelecek bağlamında politik, ekonomik, kültürel ve çevresel yönlerinin incelemesi olarak tanımlanabilir (Akdağ 2014: 5). Toplum- çevre ilişkisinde literatürden edinilen bazı çevre tanımları ise şu şekildedir:

“Çevre, bir canlı ya da canlı grubunu çevreleyen durum ya da koşullardır” (Cunningham, Cunningham ve Saigo, 2005). “Bireyin ve toplumun fiziksel, biyolojik, sosyal psikolojik, sosyal ekonomik ve kültürel yaşamını etkileyen tüm etmenleri çevre olarak tanımlamak mümkündür” (Özmen, Çetinkaya ve Nehir, 2005; s.331).

Sosyal bilgilerin ülke ve dünya bazında tüm insanlığı ilgilendiren bir yapıya sahip olduğu söylenebilir (Akdağ 2014: 21). Sosyal bilgiler dersi vatandaşlık bilincinin kazanılması ve sosyal hayat için gerekli bilgi, beceri, tutum, değer ve

davranışların kazanılmasında katkılar sunmaktadır. (Safran, 2011: 14). Bununla birlikte “etkili bir sosyal bilgiler programı her zaman bireyin sosyal problemleri çözebilmesi için gerekli olan düşünme ve karar verme becerilerini geliştirmeyi amaçlar” (Öztürk vd., 2014: 3).

Sosyobilimsel konuların iki ana eğilim üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Birinci görüşe göre sosyobilimsel konular bir amaç olarak görülüp araştırma konusu öğrencilerin görüşleri, algı ve bilgi seviyeleri üzerine araştırmalar yapılmıştır. İkinci görüşe göre ise sosyobilimsel konular bir araç olarak görülüp öğrencilerin argümantasyon geliştirme ve informal muhakeme yetenekleri tespit edilmeye çalışılmıştır (Topçu, Muğaloğlu,& Güven, 2014).

1.3. İnfomal Muhakeme

İnfomal muhakeme bazı olayların nedenleri/sonuçları, avantajları/dezavantajları, pozitif/negatif yönleri dikkate alınarak muhakeme etme süreci olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda bu tür bir muhakemenin fikirleri ve tutumları vurguladığı, tümevarımsal bir yaklaşımla kesin çözümü olmayan problemleri içine aldığı belirtilmiştir (Zohar ve Nemet, 2002’den Akt. Topçu, 2017:56). Başka bir görüşe göre ise “İnfomal muhakeme, bilgiye daha az ulaşılabilindiğinde ya da problemler daha çok açık uçlu, karışık, yapılandırılmamış, tartışılabilir olduğunda ve özellikle bir konu, bir iddiayı desteklemek için bireysel argüman üretmek gerektirdiğinde önem arz eder” (Means ve Voss, 1996: 140). Sosyobilimsel konular ise çoğunlukla tartışmalı ve ikilem içeren, bilimsel ve sosyal konulardır. Sosyobilimsel konuların tartışmalı ve karmaşık sorunları içeriyor olması dolayısıyla bu tür konuların tartışılması ve çözmeye çalışılmasında informal muhakeme süreci uygun bir ortam oluşturabilmektedir (Topçu, 2017:56).

1.4. Sosyobilimsel Konularla İlgili Araştırmalar

1.4.1. Sosyobilimsel Konularla İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Topçu (2008), doktora tezinde sosyobilimsel konular hakkında fen öğretmen adaylarının kritik düşünme yeteneklerini araştırmayı amaçlamıştır. Analizler sonucunda akılcı, duygusal ve sezgisel düşünme örüntüleri çeşitlerinden

söz edilmiştir. Araştırmada katılımcıların kritik düşünme süreçleri ile ilgili onları etkileyen faktörlerin kişisel deneyimler, sosyal faktörler, ahlaki-etik konular ve teknolojiden duyulan endişeler olduğu belirtilmiştir.

Akşit (2011), “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyobilimsel Konularla ve Bu Konuların Öğretimiyle İlgili Görüşleri” konulu yüksek lisans tezinde öğretmen adaylarının sosyobilimsel konuların nasıl öğretileceği konusunda fikirlerinin olgunlaşmadığı ve sosyobilimsel konularla ilgili bilgi ve görüşlerinde en etkili olan kaynağın medya olduğunu ve öğretmen adaylarına göre onların sosyobilimsel konularla ilgili bilgi ve görüşlerinde almış oldukları lisans eğitimleri yeterince etkili olmadığı sonucuna ulaşıldığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının sosyobilimsel konularla ilgili öğretim yapabilmek için gerekli bilgi, yöntem ve teknikler açısından kendilerini yetersiz gördükleri belirtilmiştir.

Turan (2012), araştırmasını fen bilgisi, sınıf, matematik ve sosyal bilgiler öğretmen adayları ile onların sosyobilimsel konular hakkında yargıda bulunurken, bilimsel düşünme alışkanlıklarını kullanma düzeylerini tespit etmek ve birbirleriyle karşılaştırmak amacıyla yapıldığını belirtmiştir. 1600 öğretmen adayı ile yürütülen ve alan taraması yöntemi kullanıldığı ve verilerin Bilimsel Düşünme Alışkanlıkları Ölçeği kullanılarak elde edildiği belirtilmiştir. Araştırma sonucunda, üniversite eğitimi ile kazandırılan bilimsel düşünme alışkanlıklarını bilme ve sosyobilimsel konularda karar verirken bunları göz önünde bulundurma gibi davranışları istenilen düzeyde kazandırmada eksikliklerin tespit olduğu ifade edilmiştir.

Yangın, Geçit ve Delihan (2012), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmenliği programlarına devam eden 422 öğretmen adayının hidroelektrik santraller ve bu santrallerin ürettiği enerji kullanımı konusunda görüşlerini belirlemeyi amaçladıkları bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri alan, cinsiyetlerine ve bilgi edinme kaynaklarına göre anlamlı farklılık tespit edildiği belirtilmiştir.

Cebesoy ve Şahin (2013), araştırmalarında 169 fen bilgisi öğretmen adayının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını, cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından incelemiştir. Yapılan analizlerde, cinsiyet ve sınıf düzeyi

değişkenlerinin fen bilgisi öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilemediği sonucuna ulaşıldığını belirtmişlerdir.

Topçu, Muğaloğlu ve Güven (2014), araştırmalarında 2002-2012 yılları arasında Türkiye’de fen eğitiminde yapılan sosyobilimsel konular (SBK) hakkında araştırmaları ve sonuçlarını incelemişlerdir. Araştırmalarında 11 araştırma makalesi ve 13 lisansüstü tez çalışmasının dahil edildiği belirtilmiştir. Çalışmada, SBK’nın iki farklı rolü olduğu, birincisinde SBK öğretim ortamlarında amaç olarak kullanılırken ikincisinde araç olarak kullanıldığı vurgulanmıştır. Yapılan araştırmalarda genellikle SBK örnekleri ve bu örnekler üzerinde fen öğretmen adaylarının bilgi düzeyleri, öğretim öz yeterlikleri ve informal muhakeme yeteneklerinin incelendiğini, bunların çoğunun henüz yüksek lisans düzeyinde kaldığını belirtmişlerdir. Ülkemizde SBK üzerinde yapılan çalışmaların henüz nicel düzeyde kaldığı, nitel düzeyde derinlemesine SBK’yı inceleyen çalışmaların çok az sayıda olduğu bilgisini ifade etmişlerdir.

Atabey (2016), doktora tezi için yaptığı araştırmada 7. sınıf Fen Bilimleri Öğretim Programı’nda yer alan “İnsan ve Çevre” ünitesi Presley ve ark.’na (2013) ait olan çerçeveye göre SBK temelli bir ünite şeklinde tasarlandığını belirtmiştir. Araştırma sonucunda SBK temelli öğretimin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için öğrenci özellikleri, sınıf ortamı, dışsal etkiler ve tasarım gibi özelliklere değinilmiştir. Ayrıca Fen eğitiminde SBK temelli öğretimin gerekliliklerinin yerine getirilmesi durumunda, öğrencilerin konu alan bilgisi ve argümantasyon nitelikleri gibi farklı değişkenler üzerindeki olumlu etkilerinin olacağı ifade edilmiştir.

Eroğlu ve Aydoğdu (2016), Fen bilgisi öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdikleri araştırmada, küresel ısınma hakkında bilgi düzeylerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucuna göre fen bilgisi öğretmen adaylarının küresel ısınma hakkındaki bilgi düzeylerinin ortalamanın üzerinde belirtilmiştir. Buna rağmen bazı konularda bilgilerinin eksik olduğu belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının küresel ısınma hakkındaki bilgi düzeylerinde cinsiyet ve sınıf düzeyi düzeylerine göre bir farklılık gözlemlenmediği ifade edilmiştir.

Yapıcıoğlu (2016), araştırmasını 2014-2015 yılı bahar döneminde fen bilgisi öğretmenliği 3. sınıf özel öğretim yöntemleri dersinde öğrenim gören 1. ve 2. şube öğrencileri ile gerçekleştirmiştir. Sınıf içi gözlem kayıtları, öğretmen adayı

günlükleri, odak grup görüşmesi ve ünite planı çalışmaları nitel veri kaynaklarını oluşturduğu araştırmanın sonucunda sosyobilimsel durum temelli öğretim yaklaşımının uygulamalara dayandırılarak uygulayan öğretmen adaylarının sınıf içi uygulamalar konusunda daha deneyimli oldukları belirtilmiştir.

Akbaş (2017) , üstün yetenekli öğrencilerin çeşitli sosyobilimsel konular hakkında argüman kalitelerinin ve informal düşünme becerilerinin ne düzeyde olduğunu ve yapılan uygulama sonucunda öğrencilerin argüman kalitelerinde ve informal düşünme becerilerinde değişim olup olmadığının tespit etmek amacıyla 15 ortaokul öğrencisi ile bir araştırma yürütmüştür. Araştırma sonucunda, öğrencilerin argüman kalitelerinde genel bir artış olduğu belirtilmiştir. Katılımcıların argümantasyon deneyimleri arttıkça akılcı kriterlere uygun argüman sayısının arttığı ayrıca sezgisel kriterdeki argüman sayısında da bir artışın tespit edildiği ifade edilmiştir.

Babacan (2017), araştırmasında yedinci sınıf fen bilimleri programında yer alan bazı sosyobilimsel konulardaki etkinliklerin yedinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerine etkisini araştırmıştır. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında bir ortaokulda uygun örnekleme yöntemi ile amaçlı olarak seçilen aynı sınıftaki yirmi öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada öğrencilerde akılcı (mantıksal), duygusal ve sezgisel olmak üzere üç farklı eleştirel düşünme örüntüsü tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda sosyobilimsel konularda yapılan etkinliklerin yedinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme niteliklerinde gelişimi sağladığı, etkinlik sonrası öğrencilerin daha nitelikli cevaplar ürettiği bulunmuştur. Öğrencilerin eleştirel düşünme örüntülerinin daha çok konu alanı ile ilişkili olduğu ve etkinlik sonrası örüntülerinde belirgin bir değişim olmadığı sonucu çıkarılmıştır.

Genç ve Genç (2017), araştırmalarında 2000-2014 yılları arasında Türkiye’de sosyobilimsel konular üzerine yayımlanmış makaleleri incelemişlerdir. Buna göre çok çalışılan konuların öğretmenlerin sosyobilimsel konular hakkında bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik olduğu; en az çalışılan konuların ise sosyobilimsel konuların öğretimi üzerine olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Bunula birlikte araştırmalarda veri toplama aracı olarak en fazla anketlerden yararlanıldığı bilgisi belirtilmiştir.

Sıbiç (2017), araştırmasında fen bilgisi öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara ve sosyobilimsel konuların öğretimine yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. İstanbul'da bulunan iki devlet üniversitesinden toplam 3. ve 4. sınıf 30 fen bilgisi öğretmen adayı çalışmaya katılımcı olarak dâhil edilmiştir. Analizler doğrultusunda araştırmacı katılımcıların üçte ikisinin diğer katılımcıların aksine sosyobilimsel konular ile daha önceden karşılaşmış olduklarını keşfetmiştir. Sosyobilimsel konularla daha önce karşılaşan fen bilgisi öğretmen adaylarının ayrıca ulusal fen bilgisi programları ve sosyobilimsel konuların bu programlardaki yerleri hakkında farkındalıkları tespit edilmiştir. Fen bilgisi programlarını incelemeyen ve sosyobilimsel konuların bu programların içerisindeki yeri hakkında farkındalıkları olmayan öğretmen adayları da mevcuttur olduğu sonucu belirtilmiştir.

Yolagiden (2017), araştırmasında sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının fen öğrenme becerisi, fen okuryazarlığı ve sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek ve aralarındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının fen öğrenme becerileri, fen okuryazarlığı ve sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarında bazı değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği, fen öğrenme becerisi arttıkça fen okuryazarlık düzeylerinin ve sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının arttığı, fen öğrenme becerisi azaldıkça fen okuryazarlık düzeylerinin ve sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının azaldığı ifade edilmiştir.

Şengül (2017), araştırmasında ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin sosyobilimsel konularda argümantasyonun karar verme becerileri ve akademik başarıları üzerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 7. sınıfta eğitim gören 23 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma sonunda deney ve kontrol grubunda akademik başarı puanlarının anlamlı olarak arttığı, ancak kontrol ve deney grubu öğrencilerinin akademik başarı son test puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı, kontrol ve deney grubu öğrencilerinin karar verme becerileri son test puanlarının benzer olduğu ve aralarında anlamlı bir farkın olmadığı belirtilmiştir.

Gedik (2018), araştırmasında sosyal bilgiler dersinde sosyobilimsel bir konu olarak küresel ısınma hakkında ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma bulgularında kız öğrencilerin erkeklere kıyasla, kasaba ve köylerde yaşayanların şehir merkezlerinde yaşayanlara kıyasla

küresel ısınma konusunda daha fazla bilgiye sahip olduğu, öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun bulunduğu konuma göre (kasaba-şehir merkezi) anlamlı farklılık olduğu ifade edilmiştir. Bilgi edinme kaynaklarının en çok kitle iletişim araçları olduğu, ikinci olarak okuldan elde edildiği, fen bilimleri dersine karşı ilgi duyan öğrencilerin anket maddeleri puanlandığında en yüksek ortalamaya sahip olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Karaca (2018) tarafından yapılan araştırmada, yapılandırmacı yaklaşım yoluyla sosyobilimsel konulara dayalı fen eğitiminin 7. sınıf öğrencilerinin bilimsel düşünme yeteneklerine, yansıtıcı düşüncelerine ve sosyobilimsel konulara bakış açılarına etkisinin incelemesi amaçlanmıştır. Araştırma 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında ortaokul 7. sınıfta okuyan 51 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine, Bilimsel Düşünme Yetenekleri Testi (BDYT), Yansıtıcı Düşünme Ölçeği (YDÖ) ve Sosyobilimsel Konulara Bakış Ölçeği (SBKBÖ) öntest ve sontest olarak uygulanılmıştır. Araştırma sonucunda SBKBÖ sontest puanları arasında istatistiksel olarak deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık tespit edilirken; BDYT ve YDÖ'den elde edilen sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadığı ifade edilmiştir.

Tosunoğlu (2018), doktora tezinde Türkiye'deki biyoloji öğretmenlerinin SBK hakkındaki pedagojik alan bilgilerinin incelenmesini amaçlamıştır. 102 biyoloji öğretmenin katılımıyla yürütülen çalışmada veriler Sosyobilimsel Konular ile ilgili Pedagojik Alan Bilgisi Açık Uçlu Anketi yardımıyla toplanılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin SBK'yı sınıf içine transfer etmek için gerekli yeterlilikler açısından önemli eksiklikleri olduğunu, bilgili ve yetenekli öğretmenlerin öğrencilerin öğrenmesi üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, SBK ile ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitimlerine önem verilmesi ve bu eğitimler öğretmenlerin ihtiyaçları doğrultusunda yapılandırılması yönünde sonuçlara ulaşıldığı belirtilmiştir.

Yalçın (2018), Sosyobilimsel Biyoloji Konularının Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yazılı Argümantasyon Becerilerine Etkisi konulu yüksek lisans tezi 2017-2018 akademik yılı güz döneminde Bartın Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği 4.sınıfta öğrenim gören 48 öğrencinin gönüllü katılımlarıyla gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının yazılı

argümantasyon deneyimleri arttıkça, argümantasyon oluşturma düzeylerinin de geliştiği ancak argümantasyonun tüm kategorilerinde gelişmenin olmadığı belirtilmiştir.

1.4.2. Sosyobilimsel Konularla İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Sadler (2004) araştırmasında sosyobilimsel konuların, kavramsal veya teknolojik olarak bilimle bağlantıları olan toplumsal ikilemleri kapsadığını belirterek sosyobilimsel konular bağlamında gayri resmi akıl yürütme ile ilgili araştırmaların eleştirel bir derlemesi sunulmuştur. Sosyobilimsel konu araştırmalarının mevcut durumunun sentezi, gelecekteki araştırmalar için destekleyici olabileceği ve sosyobilimsel müfredatın tasarımı ve uygulanmasına ilişkin çeşitli kararlar alınabileceği ifade edilmiştir.

Sadler ve Zeidler (2004), araştırmalarında öğretmen adaylarının genetik mühendisliği meselelerini ne kadar ahlaki problemler olarak gördüklerini, gen terapisi ve klonlama konularının ahlaki boyutlarını nasıl ele aldıklarını ve yorumladıklarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Eğitim fakültesinde öğrenim gören olan 20 üniversite öğrenci ile gen tedavisi ve klonlama konularını içeren senaryolarla ilgili yapılan görüşmelerde katılımcıların konuyla ilgili duygu ve tavırları kaydedilerek ahlaki ve etik faktörlerin düşünceler üzerindeki etkilerinin incelendiği belirtilmiştir. Ahlaki faktörlerin karar vermeyi önemli oranda etkilediği, bunun yanında kişisel deneyimler, ailesel tutum, geçmiş bilgiler ve popüler kültürün etkisinden bahsedilmiştir. Araştırma sonucunda sosyobilimsel konuların öğrencilerin fenin ahlaki yönleriyle karşılaşmalarını sağlamada iyi bir araç olacağını savunularak fen öğretiminde sosyobilimsel konuların ahlaki yönleri ile birlikte ele alınmasının gerekliliği belirtilmiştir.

Sadler, Chambers ve Dana (2004) öğrencilerin sosyobilimsel bir konu ile ilgili çelişkili kanıtları nasıl yorumlayıp değerlendirdikleri ve bilimin doğasını nasıl kavramsallaştırdıklarını belirlemeyi amaçladıkları araştırmayı 84 lise öğrencisi ile gerçekleştirmişlerdir. Küresel ısınma ile ilgili hazırlanan ikilem senaryolarına öğrenciler tarafından verilen cevapların nitel analiz yöntemiyle analiz edildiği belirtilmiştir. Bilimin doğasının üç farklı yönü olan bilimin ampirik yapısı, bilimsel

bilginin değişebilirliği ve toplumsal yapı ile olan ilişkisi hakkında görüşlerinin sunulduğu belirtilmiştir. Araştırmada, sosyobilimsel bir konunun yorumlanması ve değerlendirilmesinde kişisel inançların ve konu hakkındaki bilimsel bilgi, sosyal etkileşimlerin de etkili olduğu ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Albe, V. (2007), araştırmasında elektronik teknisyeni adayları lisans öğrenimi gören 20 öğrenciyle tartışmalısı bir sosyobilimsel konuyla ilgili bilimsel kanıt hakkında görüşleri ve bilimsel kanıtı değerlendirirken gz önüne aldıkları faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Tartışmalısı sosyobilimsel bir konu ile ilgili yapılan etkinlik sonrasında öğrencilerin görüşlerindeki çeşitlilik artmakla birlikte etkinlik öncesindeki gibi yaygın bilgilerin yine de önemli bir yer teşkil ettiği, öğrencilerin sosyobilimsel bir konuyla ilgili tartışmalısı bir bilimsel bilgiyi değerlendirirken ve o konu hakkında karar verirken, epistemolojik düşüncelerinin önemli bir rol oynadığının tespit edildiği ifade edilmiştir.

Sadler ve Zeidler (2009) “Bilimsel Okuryazarlık, PISA ve Toplumsal Bilim Söylemi: Fen Eğitiminin Aşamalı Amaçları Bağlamında Değerlendirme” adlı araştırmalarında Uluslararası ğrenci Değerlendirmesi (PISA) programını sosyobilimsel konular (SSI) bağlamında incelenmiştir. Fen eğitiminde sosyobilimsel konular erevesinin PISA yaklaşımına birleştiği ve ayrıştığı noktaları incelenmiş ve her iki yaklaşımın da, öğrencileri yaşam, vatandaşlık, karmaşık muhakeme ve yansıtıcı uygulamalar için hazırlamayı ve özellikle toplumda olduğu gibi bilimin doğasının anlaşılmasını vurguladığı belirtilmiştir. PISA yaklaşımı ile sosyobilimsel konular (SSI) tabanlı eğitim arasındaki uyum ortaya koyulduğu belirtilmiştir.

1.4.3. Sosyobilimsel Konularla İlgili Yapılan Araştırmalara İlişkin Literatür Değerlendirmesi

Gerek yurt içinde gerekse yurt dışında sosyobilimsel konularla ilgili yapılan araştırmaların genellikle fen bilimleri alanında yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Araştırma örnekleminin genelde ğretmen adayları, ğrenci ve öğretmenler olarak belirlendiği görülmektedir. Ülkemizde 7. sınıf ortaokul ğrencilerinin örneklemleri olarak seçildiği araştırmaların son yıllarda artma eğiliminde olduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendirilen araştırmaların genelde spesifik konularda

olduğu (kúresel ısınma vb.) belirlenmiştir. Araştırmalarda sosyobilimsel konuların öğrenme üzerindeki etkisi üzerine araştırma incelemelerinde genellikle argümantasyon yönteminin kullanıldığı tespit edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve elde edilen verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutum ve görüşlerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem (mixed-method research) yaklaşımına göre tasarlanmıştır. Karma yöntem sağlık, sosyal ve davranış bilimleri alanında kullanılan, araştırma problemlerinin anlaşılması için hem nicel (kapalı uçlu) hem de nitel veriler (açık uçlu) toplanılarak iki veri setinin bütünleştirildiği ve bu bütünleştirmenin avantajları kullanılarak sonuçların çıkarıldığı bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2017: 2). Araştırmacılar, olayları karma araştırma yönteminde yararcı (pragmatist) bir anlayışla ele alabilmektedir. Olayları sonuç odaklı değerlendiren nicel ve süreç odaklı değerlendiren nitel araştırmaların kimi durumlarda araştırma problemlerinde yetersiz kalınmasının önüne geçmek için bir çözüm olarak karma yöntemler kullanılabilmektedir. Araştırma probleminin gerektirmesi ve kaynakların yeterli olması durumunda, araştırmayı hem süreç hem de sonuç boyutlarıyla ele alan karma yöntemlerin kullanılması önerilmektedir (Büyüköztürk; Çakmak; Akgün; Karadeniz ve Demirel, 2018; 13).

Karma yöntemin (mixed-method) en büyük faydalarından biri nicel ve nitel çalışmaların güçlü yanlarını aktifleştirmesidir. Ayrıca, hem nitel hem de nicel verilerin toplanıp analiz edilmesini ve bütünleştirilmesini gerektirmektedir (Creswell, 2017).

Veri setlerinin nasıl birleştirileceği ile ilgili Creswell (2017: 6) üç temel karma yöntem araştırma deseni sınıflaması yapmaktadır.

Birleştirme (Çeşitleme) Deseni: Birleştirme deseninde araştırmanın amacı, nitel ve nicel verileri toplamak, her iki veri setinin analiz edilebilmesi ve

sonuçlarının kıyaslanması amacıyla iki veri setinden elde edilen sonuçları birleştirmektedir.

Açıklayıcı Ardışık Desen: Açıklayıcı ardışık desende amaç ilk olarak nicel yöntemleri kullanmak ve ardından nicel sonuçlara daha derinlemesine açıklama getirmek için nitel yöntemleri kullanmaktır.

Keşfedici Ardışık Desen: Bu desende problem öncelikle nitel yöntemlerle keşfedilir, ardından proje için ikincil bir nicel aşama inşa etmek için nicel bulguları kullanır. Üçüncü ve son aşamada ise nicel ölçme aracı, müdahalesi veya değişkenleri nicel veri toplama ve analizi süreçlerinde kullanılır.

Bu araştırmada ilk olarak nicel veriler toplanmış, analizi yapılmış sonrasında ise elde edilen bulguları açıklamak, anlamlandırmak ve desteklemek amacıyla nitel veriler elde toplanmıştır. Bu da "*Açıklayıcı Ardışık Desen*" yönteminin kullanılmasını gerektirmektedir. Açıklayıcı ardışık desen aşamaları şu şekilde sıralanabilir (Creswell 2017: 39):

- İlk aşamada nicel veri toplanıp analiz edilmesi,
- Nitel aşamada hangi sonuçların daha derin keşfinin yapılacağı ve nitel soruların belirlenmesi için nicel analiz sonuçlarının incelenmesi,
- Nicel sonuçların açıklanmasına yardımcı olunması için nitel veri toplayıp analiz edilmesi,
- Nitel sonuçların nicel sonuçları nasıl yardımcı olduğuna ilişkin çıkarımlarda bulunulması.

Araştırmanın uygulama sürecine ilişkin aşamaları özet olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- ✓ Literatürün taranması
- ✓ Araştırma konusunun belirlenmesi
- ✓ Araştırma konusuyla ilgili literatür araştırmasının yapılması
- ✓ Alan uzmanlarının görüşlerinin alınması
- ✓ Ölçek araştırmasının yapılması
- ✓ Nicel araştırma ölçeğinin belirlenmesi (Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği (Topçu, 2010))
- ✓ Ölçek sahibinden uygulama için izin alınması

- ✓ Alan uzmanlarının görüşleri alınarak ile Kişisel Bilgi Formu'nun geliştirilmesi
- ✓ Nitel araştırma için alan uzmanlarının görüşleri alınarak yarı yapılandırılmış görüşme sorularının hazırlanması
- ✓ Araştırma için öğrenim kurumlarının belirlenmesi
- ✓ Yasal izinlerin alınması
- ✓ Pilot uygulamaların yapılması
- ✓ Geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması
- ✓ Alan uzmanlarının görüşlerinin alınması
- ✓ Gerçek uygulamanın yapılması
- ✓ Nicel verilerin analizi
- ✓ Nitel verilerin analizi
- ✓ Tezin yazılması ve raporlaştırılması
- ✓ Sonuç ve öneriler

Bu aşamalardan elde edilen verilerden, araştırmanın sonuç ve bulguları ortaya konularak raporlaştırılmıştır.

2. 2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi ve Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel örneklemini ise bu evrenden tesadüfi (random) yöntemle seçilmiş 574 sosyal bilgiler öğretmen adayı temsil etmektedir.

Araştırmanın nitel boyutunda ise bu örneklemden (amaçlı örneklem) her sınıf düzeyinden ve cinsiyetten seçilen gönüllü 24 katılımcıyla görüşme yapılmıştır. Aşağıda yer alan tablo 1'de öğretmen adaylarının cinsiyet, öğrenim gördüğü üniversite ve sınıf düzeyi, akademik not ortalaması, mezun olunan lise türü, yerleşim birimi, izlenilen TV programı, bilimsel dergi ya da yayın takip durumu, sosyal medya kullanımı, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarına Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	377	65,6
	Erkek	197	34,3
Üniversite	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	183	31,8
	Trabzon Üniversitesi	244	42,5
	Çoruh Üniversitesi	147	25,6
Sınıf	1.Sınıf	170	29,6
	2.Sınıf	129	22,4
	3.Sınıf	151	26,3
	4.Sınıf	124	21,6
Akademik Ortalaması	Not		
	0-2	32	5,5
	2-3	409	71,2
	3 ve üzeri	133	23,1
Lise türü	Genel Lise	119	20,7
	Anadolu Lisesi	290	50,5
	Meslek Lisesi	109	18,9
	Diğer	56	9,7
Yerleşim Birimi	Köy	101	17,5
	İlçe	226	39,3
	İl	247	43,0
TV Programı	Belgesel	96	16,7
	Haber	112	19,5
	Sinema Filmi	253	44,0
	Diğer	113	19,6
Bilimsel Dergi Ya Da Yayın Takip Durumu	Evet	436	75,9
	Hayır	138	24,0
Sosyal Medya Kullanımı	Kullanmıyorum	49	8,3
	Bazen Kullanıyorum	150	26,1
	Her Zaman Kullanıyorum	375	65,3
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	393	68,4
	Ortaokul	88	15,3
	Lise	72	12,5
	Üniversite	21	3,6
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	239	41,6
	Ortaokul	134	23,3
	Lise	134	23,3
	Üniversite	67	11,6
Toplam		574	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %65,6’sı kadınlardan, %34,3’ü erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %31,8’i Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, %42,5’i Trabzon Üniversitesi ve %25,6’sı Çoruh Üniversitesi’nde öğrenim görmektedir. Öğretmen adaylarının %29,6’sı 1.sınıf, %22,4’ü 2.sınıf, %26,3’ü 3.sınıf ve %21,6’sı 4.sınıfta öğrenim görmektedir. Öğretmen adaylarının akademik not ortalamasının %5,5’i 0-2

aralığında, %71,2'si 2-3 aralığında ve %23,1'i ise 3 ve üzerinde olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının %20,7'si genel lise, %50,5'i anadolu lisesi, %18,9'u meslek lisesi ve %9,7'sinin ise diğer lise türünden mezun oldukları; %17,5'inin köyde, %39,3'ünün ilçede ve %43'ünün ise ilde yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının %16,7'si belgesel, %19,5'i haber, %44'ü sinema filmi ve %19,6'sı diğer programları en çok izlediği; %75,9'unun bilimsel dergi ya da yayın takip ettiği, %24'ünün ise takip etmediği görülmektedir. Öğretmen adaylarının %8,3'ünün sosyal medya kullanmadığı, %26,1'inin bazen kullandığı, %65,3'ünün ise her zaman kullandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının anne eğitim durumuna bakıldığında %68,4'ünün ilkokul, %15,3'ünün ortaokul, %12,5'inin lise ve %3,6'sının üniversite mezunu olduğu; baba eğitim durumuna bakıldığında ise %41,6'sının ilkokul, %23,3'ünün ortaokul, %23,3'ünün lise ve %11,6'sının üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada karma yöntem yaklaşımı kullanıldığı için, veri toplama sürecinde hem nicel, hem de nitel verileri toplamaya yönelik veri toplama araçları seçilmiştir.

2.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları

Araştırmada yer alan nicel veri toplama aracı olan ölçek iki kısımdan oluşmaktadır.

2.3.1.1. Kişisel Bilgi Formu

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı demografik özellikleri ile ilgili bilgi toplamak amacıyla 11 sorudan oluşan “*Kişisel Bilgi Formu*” hazırlanmıştır. Tez danışmanı ve ikinci bir uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'nda öğretmen adaylarının; cinsiyet, öğrenim gördüğü üniversite, sınıf, akademik not ortalaması, yerleşim yeri, lise türü, TV programı, bilimsel dergi ya da yayın takip durumu, sosyal medya kullanımı, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu hakkında veri toplamak için sorular yer almaktadır.

2.3.1.2. Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutum ve görüşlerini incelemek amacıyla, ilgili literatür taranmış, tez danışmanı ve ikinci bir uzmanın da görüşü alınarak Topçu (2010) tarafından geliştirilen “*Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği*”nin (EK 6) kullanılmasına karar verilmiştir. Topçu (2010) tarafından geliştirilen güvenirlik ve geçerlilik çalışması aynı araştırmacı tarafından yapılan ölçek için gerekli izinler alınarak (EK 4) araştırmada nicel veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği; 5’li Likert tipinde “Kesinlikle katılmıyorum=1; Katılmıyorum=2; Kararsızım=3; Katılıyorum=4; Kesinlikle katılıyorum=5” şeklinde hazırlanmıştır. Ölçek, 30 madde ve 3 alt boyuttan (1= Sosyobilimsel konuların yarar ve önemi; 2= Sosyobilimsel konulardan hoşlanma; 3= Sosyobilimsel konulara yönelik kaygı) oluşmaktadır. Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nde ölçülmesi amaçlanan 1. alt boyut (Sosyobilimsel konuların yarar ve önemi) 17 madde, 2.alt boyut (Sosyobilimsel konulardan hoşlanma) 7 madde ve 3. alt boyut (Sosyobilimsel konulara yönelik kaygı) 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki 9 maddenin anlamca olumsuz olması nedeniyle bu maddelerin ters (Kesinlikle katılıyorum=1; Kesinlikle katılmıyorum=5) kodlaması yapılmıştır. Yapılan faktör analizleri sonucunda, ölçeğin Cronbach alpha iç güvenirlik katsayıları 0.70-0.90 arasında değişen 3 boyutta toplandığı rapor edilmiştir. “Sosyobilimsel konuların yarar ve önemi” alt boyutunda Cronbach alpha iç güvenirlik katsayısı 0.90, “ Sosyobilimsel konulardan hoşlanma” alt boyutunda Cronbach alpha iç güvenirlik katsayısı 0.81 ve “sosyobilimsel konulara yönelik kaygı” alt boyutunda ise Cronbach alpha iç güvenirlik katsayısı 0.70 olarak bulunmuştur (Topçu, 2010).

Pilot uygulama 90 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutum ve görüşlerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma için ise Cronbach alpha iç güvenirlik katsayısı .755 olarak bulunmuştur.

2.3.2. Nitel Veri Toplama Aracı (Yarı Yapılandırılmış Görüşme (Mülakat) Soruları)

Araştırmanın nicel verilerini desteklemek, detaylandırmak ve açıklamak için nitel veriler toplanmıştır. Creswell'e (2017: 5) göre nicel veriler, çok geniş kitleler üzerinden sonuçlar çıkarıp, veriler arasındaki ilişkileri ve muhtemel neden sonuç ilişkilerini irdelerken; nitel veriler az sayıda kişinin detaylı bakış açılarını, katılımcıların görüşlerini, deneyimlerini irdeler.

Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri de görüşmelerdir. Görüşme formunun hazırlanıp test edilmesi, görüşmelerin ayarlanması, hazırlıkların yapılıp görüşmelerin gerçekleştirilmesi geçerli ve güvenilir veri toplamada önemli paya sahip aşamalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:136).

Sunulan araştırmada, nicel araştırma uygulamaları yapıp analizlerden sonra sorular hazırlanarak 15 gün sonra nitel araştırma uygulanmıştır.

Nitel veriler için araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşüne dayalı olarak son şekli verilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel aracın geliştirilme sürecinde literatürden yararlanılarak görüşme formu sorularının ilk hali oluşturulmuştur. İkinci aşamada görüşme soruları için tez danışmanı ve alan uzmanlarına danışılmıştır. Ardından araştırmanın örneklemine dahil olmayan, sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören ve her sınıf seviyesinden gönüllü katılım sağlayan 4 öğretmen adayı ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adaylarına gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra onların izinleri doğrultusunda görüşmeler yapılmıştır. Pilot görüşme sonunda tez danışmanı ve alan uzmanlarına danışılarak soru maddelerinde bazı düzeltmeler yapılmış, görüşme için kullanılacak makul süre belirlenerek görüşme sorularına son şekli verilmiştir.(EK 7)

Yarı yapılandırılmış görüşme (mülakat) soruları 10 sorudan oluşmaktadır. Görüşmeler, araştırma örnekleminde, her sınıf düzeyinden ve cinsiyetten seçilen gönüllü olan 24 öğretmen adayı ile yapılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarına araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Yaklaşık olarak 35 ile 40 dakika süren görüşmelerde öğretmen adayları yönlendirilmemiş ve hiçbir zorlama altında bırakılmamıştır. Görüşmeler; gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra

öğretmen adaylarının izinleri alınmak suretiyle gerçekleştirilmiş ve öğretmen adaylarının tamamı elde edilen verilerin araştırmada kullanılmasını kabul etmişlerdir. Öğretmen adaylarının kişisel ve öğrenim gördükleri üniversitenin gizlilik hakları gözetilerek görüşmeler gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler iki ayrı aşamada analiz edilmiştir.

2.4.1. Nicel Veri Analizi

Araştırmayla ilgili nicel veri toplama araçlarından elde edilen veriler SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programına kodlanarak girilmiş, araştırma problemi ve alt problemleri dikkate alınarak analize tabi tutulmuştur. Verilerin analiz sürecinde parametrik (parametric) ve parametrik olmayan (nonparametric) istatistiki analizler kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği cinsiyet, sınıf değişkeni, akademik not ortalaması, lise türü, akademik yayın takip durumu, sosyal medya kullanımı durumu, en çok izlenen TV programı, anne ve baba eğitim durumlarında parametrik testlerden Bağımsız t Testi ve (Tek Yönlü Varyans Analizi) ANOVA kullanılmıştır. Diğer yandan üniversite ve yaşanan yerleşim birimi değişkenlerinde ise nonparametrik test olan Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. İstatistiksel işlemlerin uygulanmasında anlamlılık düzeyi ($p < .05$) olarak alınmıştır.

2.4.2. Nitel Veri Analizi

Araştırmanın nitel verilerinin analizinde, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşabilmektir. Birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı biçimde düzenleyerek yorumlamak, nitel veri analizinde temelde yapılan işlemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 242).

Araştırma verileri uzmanlarının görüşüne sunularak detaylı olarak incelenmiş ve aralarındaki ilişkilendirmelere göre kodlar oluşturulmuştur. Katılımcıların vermiş oldukları bütün yanıtlar kodlandıktan sonra benzer anlamlara

sahip veriler bir araya getirilmiştir. Araştırma verilerini genel düzeyde açıklayabilen ve kodları bir araya getiren kategoriler oluşturulmuştur. Verilerin analizinin yapılmasının ardından alan uzmanların görüşü alınarak son şekli verilmiş ve tablolar vasıtasıyla bulgular bölümünde yer almıştır. Ayrıca katılımcıların ifadeleri doğrudan alıntı yapılarak betimsel olarak sunulmuştur.

2.4.3. Nitel Veri Analizlerinin Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışması

Nitel araştırmaların niteliği geleneksel olan “güvenirlik” ve “geçerlik” kavramlarla değil; nitel araştırmaların doğasına uygun olan “inanırlık”, “tutarlık”, “aktarılabirlik” ve “doğrulanabilirlik” gibi ölçütlere bağlıdır (Licoln ve Guba,1985’ten aktaran: Erlandson, Harris, Skipper ve Allen, 1993:). Bu çerçevede araştırmanın tüm aşamaları ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Verilerin ortaya konulması sürecinde görüşmeden elde edilen örnek katılımcı ifadeleri içerik analizi yaklaşımı ile sunulmaya çalışılmıştır. Katılımcıların zorlama yapılmadan, kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri bir ortamda görüşme yapılmıştır. Katılımcıları etkileyecek söylem ve yönlendirmelerde bulunulmamıştır.

Araştırmanın tutarlılığının sağlanması için hazırlanan görüşme sorularının araştırmanın yöntemiyle uyumlu olmasına dikkat edilmiştir. Görüşme sonucunda elde edilen verilerin kodlanmasında uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Nitel verilerin analizindeki en önemli boyut araştırmanın kodlama tutarlılığının artırılmasıdır. İki bağımsız kodlayıcının birbirleriyle etkileşimde bulunmadan farklı ortamlarda aynı veri setinin farklılık ve benzerliklerini sayısal olarak karşılaştırılarak minimum % 70 düzeyinde tutarlığı sağlaması gerekmektedir. Verilerin tutarlılığı % 70 düzeyinden büyük olması çalışmanın lehine olduğu yönündedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 200-270). Bu çalışmada Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenirlik formülü kullanılmıştır. Güvenirlik = Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı). Görüşmede elde edilen veriler uzman kişiler tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Kodlama çalışmalarını yapan uzmanlar daha sonra bir araya gelerek farklı olan kodlamalarda uzlaşıp ortak bir karara varılmıştır. Uzmanların kodları karşılaştırıldığında % 85 düzeyinde verilerin birbirleriyle eşleştiği gözükmemektedir. Bu sonuçlarda bulguların araştırma için güvenilir olduğunu kararına varılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde nicel ve nitel verilerin bulgularına yer verilmiştir.

3.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Kişisel Bilgi Formu” ve “Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği”nin yer aldığı ölçek bulgularına yer verilmiştir. Verilerin analiz sürecinde parametrik (prametric) ve parametrik olmayan (nonprametric) istatistikler kullanılmıştır. *Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği* verilerinin analizinde aritmetik ortalama 3,36 olarak hesaplanmıştır.

3.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

3.1.1.1 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının cinsiyete göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri ile anlamlılık için yapılan Bağımsız t-Testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	Kadın	377	3.37	.321	572	1.095	.274
	Erkek	197	3.34	.358			

Tablo 2’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden elde edilen puanların aritmetik ortalamaları 3,37 ve 3,34 olarak tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırmalarda gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır. [$t(572) = 1,095$ $p = .274 > .05$]. Bu analiz sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

3.1.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Öğrenim Gördüğü Üniversite Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının öğrenim gördüğü üniversiteye göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili Kuruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Öğrenim Gördüğü Üniversite Değişkenine Göre Kuruskal Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Öğrenim Gördüğü Üniversite	N	Sıra Ort	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	183	306.04	2	5.09	.078	-
	Trabzon Üniversitesi	244	270.25				
	Çoruh Üniversitesi	147	293.05				
	Toplam	574					

Tablo 3’te sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların sıra ortalaması sırasıyla 306.04; 270.25; 293.05 şeklinde tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobimsel konulara yönelik tutumlarının öğrenim gördüğü üniversite değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla istatistiki testlerden parametrik olamayan test yöntemlerinden Kuruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda istatiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanamamıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara

yönelik tutumlarının öğrenim gördüğü üniversite değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (sd=2, n=574) =5.097, $p>.05$].

3.1.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Öğrenim Gördüğü Sınıf Düzeyi Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının öğrenim gördüğü sınıf düzeyine göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4'te; anlamlılık için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrenim Gördüğü Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Öğrenim Gördüğü Sınıf	N	$\bar{X}$	S
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	1. Sınıf	170	3.29	.335
	2.Sınıf	129	3.31	.298
	3.Sınıf	151	3.38	.343
	4.Sınıf	124	3.48	.327
	Toplam	574	3.36	.335

Tablo 5: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrenim Gördüğü Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	3.021	3	1.007	9.366	.000*	4-1, 4-2
Grupları içi	61.287	570	.108			
Toplam	64.308	573				

Tablo 4'te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması sırasıyla 3.29; 3.31; 3.38; 3.48'dir. Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği'nden alınan puanlarla öğrenim gördüğü sınıf değişkenine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 4. sınıf öğretmen adaylarında ($\bar{X}$ =3.48) olduğu, en düşük ortalamanın ise 1. sınıf öğretmen adaylarında olduğu ($\bar{X}$ =3.29) görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının öğrenim gördüğü sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla istatistik testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır $[(3.570) = 9.366, p = .000 < .05]$. Farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testinin kullanıldığı araştırmada Tablo 5’te görüldüğü üzere farklılığın yönü (4.sınıf)-(1.sınıf) ve (4.sınıf)-(2.sınıf) şeklinde olduğu belirlenmiştir. Buna göre, 4. sınıfta öğrenim görenler lehine anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir.

3.1.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Akademik Not Ortalaması Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının akademik not ortalamasına göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 6’da; anlamlılık için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Akademik Not Ortalaması Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Akademik Not Ortalaması	N	$\bar{X}$	S
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	0-2	32	3.24	.419
	2-3	409	3.35	.324
	3 ve Üzeri	133	3.41	.339
	Toplam	574	3.36	.335

Tablo 7: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Akademik Not Ortalaması Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	.815	2	.408	3.665	.026*	3 ve Üzeri,
Grupları içi	63.493	571	.111			0-2
Toplam	64.308	573				

Tablo 6’da görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların ortalaması

sırasıyla 3.24; 3.35; 3.41'dir. Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği'nden alınan puanlarla akademik not ortalaması değişkenine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 3 ve üzeri not ortalamasında ($\bar{X}=3.41$) olduğu, en düşük ortalamanın ise 0-2 not ortalamasında olduğu ($\bar{X}=3.24$) görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının akademik not ortalamasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla istatistik testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır [(2.571) = 3.665, $p = .026 < .05$]. Farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Tablo 7 incelendiğinde ise farklılığın yönü (3 ve üzeri)-(0-2) olduğu tespit edilmiştir. Buna göre 3 ve üzeri akademik not ortalamasına sahip olanlar lehine anlamlı farklılaşma olduğu belirlenmiştir.

3.1.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının mezun olunan lise türüne göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 8'de; anlamlılık için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 8: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Lise Türü	N	$\bar{X}$	S
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	Genel Lise	119	3.45	.345
	Anadolu Lisesi	290	3.35	.314
	Meslek Lisesi	109	3.31	.350
	Diğer	56	3.32	.357
	Toplam	574	3.36	.335

Tablo 9: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1.329	3	.443	4.011	.008*	Genel Lise- Meslek Lisesi
Gruplariçi	62.979	570	.110			Genel Lise- Diğer Lise
Toplam	64.308	573				

Tablo 8’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların ortalaması sırasıyla 3.45; 3.35; 3.31; 3.32’dir. Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden alınan puanlarla mezun olunan lise türü değişkenine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın genel lisede ($\bar{X}=3.45$) olduğu, en düşük ortalamanın ise meslek lisesinde olduğu ($\bar{X}=3.31$) görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının, sosyobimsel konulara yönelik tutumlarının mezun olunan lise türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla istatistik testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır [(3.570) = 4.011, p=0.008<0.05]. Farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Tablo 9 incelendiğinde ise farklılığın yönü (Genel Lise)-(Meslek Lisesi), (Genel Lise)-(Diğer Lise) şeklinde olduğu belirlenmiştir. Genel lise mezunları lehine anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir.

3.1.1.6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Yaşadığı Yerleşim Birimi Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının yaşadığı yerleşim birimi değişkenine göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri ile anlamlılık için yapılan Kuruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Yaşadığı Yerleşim Birimi Değişkenine Göre Kuruskal Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Yerleşim Yeri	N	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	Köy	101	277.57	2	.521	.771	-
	İlçe	226	287.35				
	İl	247	292.69				
	Toplam	574					

Tablo 10’da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların sıra ortalaması sırasıyla 277.57; 287.35; 292.69 şeklinde tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobimsel konulara yönelik tutumlarının yaşadığı yerleşim birimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla istatistiki testlerden parametrik olamayan test yöntemlerinden Kuruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda istatikselsel olarak anlamlı farklılık hesaplanamamıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının yaşadığı yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (sd=2, n=574) =.521, $p>.05$].

3.1.1.7. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Bilimsel Dergi Ya Da Yayın Takip Durumu Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının bilimsel dergi ya da yayın takip durumu değişkenine göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri ile anlamlılık için yapılan Bağımsız t-Testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Bilimsel Dergi Ya Da Yayın Takip Durumu Değişkenine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları

Ölçek	Bilimsel Dergi Ya Da Yayın Takip Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	Evet	436	3.39	.325	572	-3.305	.001*
	Hayır	138	3.28	.353			

Tablo 11’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının, Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları aritmetik ortalamalar 3.28 ve 3.39’dur. Yapılan karşılaştırmalarda gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$t(572) = -3.305, p=.001 < .05$]. Düzenli yayın takip edenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

3.1.1.8. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Sosyal Medya Kullanımı Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının sosyal medya kullanımı değişkenine göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 12’de; anlamlılık için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 12: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Sosyal Medya Kullanımı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Sosyal Medya	N	$\bar{X}$	S
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	Kullanmıyorum	49	3.40	.306
	Bazen kullanıyorum	150	3.35	.357
	Her zaman	375	3.36	.329
	Toplam	574	3.36	.335

Tablo 13: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Sosyal Medya Kullanımı Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	.107	2	.054	.477	.621	-
Gruplariçi	64.201	571	.112			
Toplam	64.308	573				

Tablo 12’de görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların ortalaması sırasıyla 3.40; 3.35; 3.36’dır. Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden alınan puanlarla sosyal medya kullanımı değişkenine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın sosyal medya kullanmıyorum ($\bar{X}$ =3.40) yönünde olduğu, en düşük ortalamanın ise bazen kullanıyorum yönünde olduğu ($\bar{X}$ =3.35) tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının sosyal medya kullanımı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla istatistik testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tablo 13’te görüldüğü gibi, yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmamıştır [$(2.571) = .477$, $p=.621 > .05$].

3.1.1.9. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının En Fazla İzlenilen TV Programı Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının en fazla izlenilen TV programı değişkenine göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri tablo 14’te; anlamlılık için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 14: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının En Fazla İzlenen TV Programı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	TV Programı	N	$\bar{X}$	S
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	Belgesel	96	3.37	.345
	Haber	112	3.38	.350
	Sinema	253	3.36	.299
	Diğer	113	3.34	.385
	Toplam	574	3.36	.335

Tablo 15: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının En Fazla İzlenen TV Programı Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	.093	3	.031	.275	.843	-
Gruplariçi	64.215	570	.113			
Toplam	64.308	573				

Tablo 14’te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların ortalaması sırasıyla 3.37; 3.38; 3.36; 3.34’tür. Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden alınan puanlarla en fazla izlenen TV programı değişkenine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın haber programında ($\bar{X}=3.38$) olduğu, en düşük ortalamanın ise diğer programda olduğu ($\bar{X}=3.34$) tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının en fazla izlenen TV programı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla istatistik testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tablo 15’te görüldüğü gibi, yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmamıştır [(3.570) = .275, p=.843 > .05].

3.1.1.10. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Anne Eğitim Durumu Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının anne eğitim durumu değişkenine göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 16’da; anlamlılık

için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 16: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	S
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	İlkokul	393	3.39	.319
	Ortaokul	88	3.32	.353
	Lise	72	3.27	.355
	Üniversite	21	3.36	.417
	Toplam	574	3.36	.335

Tablo17: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanların Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	.918	3	.306	2.751	.042*	(İlkokul),
Gruplarıçi	63.390	570	.111			(Lise)
Toplam	64.308	573				

Tablo 16’da görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların ortalaması sırasıyla 3.39; 3.32; 3.27; 3.36’dır. Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden alınan puanlarla anne eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın ilkokul ($\bar{X}$ =3.39) olduğu, en düşük ortalamanın ise ortaokul ($\bar{X}$ =3.32) olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla istatistik testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır [(3.570) = 2.751, p= .042 < .05]. Farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Tablo 17 incelendiğinde ise farklılığın yönü (ilkokul)-(lise) olduğu anlaşılmıştır. İlkokul mezunu anneler lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

3.1.1.11. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Baba Eğitim Durumu Değişkeni İle İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının baba eğitim durumu değişkenine göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Analiz sonucu ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 18’de; anlamlılık için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 18: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	S
Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum	İlkokul	239	3.37	.334
	Ortaokul	134	3.35	.364
	Lise	134	3.38	.294
	Üniversite	67	3.31	.350
	Toplam	574	3.36	.335

Tablo 19: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	.294	3	.098	.872	.455	-
Gruplariçi	64.014	570	.112			
Toplam	64.308	573				

Tablo 18’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların ortalaması sırasıyla 3.37; 3.35; 3.38; 3.31’dir. Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği’nden alınan puanlarla baba eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın lise ($\bar{X}=3.38$) olduğu, en düşük ortalamanın ise üniversite ($\bar{X}=3.31$) olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla istatistik testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi

kullanılmıştır. Tablo 19’da görüldüğü gibi yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmamıştır $[(3.570) = .872, p=.455 > .05]$.

3.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyobilimsel konulara ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın nitel bulguları; kategori, kod, öğrenci, frekans şeklinde gösterilmiştir. Ayrıca kodlarla ilgili öğretmen adaylarının ifadeleri doğrudan alıntılar yapılarak betimsel olarak sunulmuştur.

3.2.1.Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

3.2.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konular Hakkındaki Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, kendilerine “Sosyobilimsel konular denince aklınıza ne gelmektedir?” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konular Hakkındaki Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans (f)
Toplumsal Konular	Bilimin sosyal hayat ile olan ilişkisi	Ö6,Ö12,Ö14,Ö17	4
	Fen bilimleri	Ö10,Ö11,Ö18,Ö21	4
	Günlük hayattaki konular	Ö9,Ö15,Ö22, Ö23,	4
	Toplum	Ö2,Ö8,Ö13, Ö19	4
	Sosyal bilgiler	Ö10,Ö11,Ö18	3
	Coğrafya	Ö3,Ö19	2
Ahlaki Konular	Ahlak ve etik	Ö7,Ö16,Ö20,Ö22,	4
	Ahlak ve bilim	Ö6	1
Tartışmalı Konular	Yararı ve zararı tartışılan konular	Ö1,Ö4,Ö5,Ö14,Ö15,Ö17, Ö20,Ö21,Ö22,Ö24	10
	Kesin sonuca varılamayan konular	Ö14,Ö16	2

Tablo 20 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “toplumsal konular”, “ahlaki konular” ve “tartışmalı konular” kategorileri oluşturulmuştur. “Toplumsal konular” kategorisi “bilimin sosyal hayat ile olan ilişkisi”, “fen bilimleri”, “günlük hayattaki konular”, “toplum”, “sosyal bilgiler” ve “coğrafya” kodlarından oluşurken; “ahlaki konular” kategorisi “ahlak ve etik” ve “ahlak ve bilim” kodlarından oluşmaktadır. Ayrıca “tartışmalı konular” kategorisi “yararı ve zararı tartışılan konular” ve “kesin sonuca varılamayan konular” kodlarından oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara ilişkin farkındalıklarında “toplumsal konular” kategorisindeki bazı ifadeler: Ö11: “Birbiriyle bağlantılı olan dersler aklıma geliyor. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri gibi.”, Ö13: “...Toplumsal gelişmeler, Örneğin; sosyoloji. Bazı gelişmelerin sosyoloji ile de bağlantısı bulunur.”, Ö14: “Bir olayın hem sosyal hem de bilimsel boyutudur. Bir olguya veya olaya karşı düşüncelerin olumlu veya olumsuz yönlerini belirlemektir. Bunlar tartışılırken kesin sonuç aranmaz.”, Ö17: “Bilimin sosyal hayatla olan olumlu

olumsuz etkileri.”, Ö18: “Fen bilimleri ve bunun günlük yaşantımıza etkisi ya da etkileri ve sosyal bilgiler dersinde olan incelemeler.”, Ö19: “İnsanları etkileyen doğal ve beşeri olayların tamamı sosyobilimsel konuların içerisine girmektedir.” Ö22: “Günlük hayatımız içerisinde olan ahlaki ve etik boyutu olan bazı tartışmalı konulardır.”

Öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara ilişkin farkındalıklarında “ahlaki konular” kategorisindeki bazı ifadeler: Ö6: *“Bilimsel gelişmeler insanların görüşlerinin oluşmasında, ahlak açısından bazı konular hakkında yorum yapılmasında yer almaktadır. Ahlak ve bilimin anlaşılamadığı konulardır.”*, Ö16: *“Genelde kesin bir sonuca varılamayan, ahlaki olarak tartışılan konulardır.”*, Ö20: *“Çevremizde yaşanan bazı konularla ilgili yararı ve zararı tartışılan konulardır. Bunların etik ve ahlaki boyutu da vardır.”*

Öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara ilişkin farkındalıklarında “tartışmalı konular” kategorisindeki bazı ifadeler: Ö1: *“Tartışmaya açık konulardır. Toplumun bilgilendirilip tartışmaya katılmasıdır.”*, Ö4: *“Ucu açık tartışmaya açık konulardır.”*, Ö5: *“Üzerinde net bir fikrin olmadığı tartışılan konulardır. Herkes bir fikir söyleyebilir.”*, Ö24: *“Kişilerin mantıksal muhakemeler yaparak iddialarda bulundukları ve bu iddialarını destekledikleri verilerle ilişkilendirme ve uygun görecekları yapılandırma sürecidir.”*

3.2.1.2.Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konuların İlişkili Olduğu Dersler Hakkındaki Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, öğretmen adaylarına: “Sosyobilimsel konuların hangi derslerle ilişkili olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konuların İlişkili Olduğu Dersler Hakkındaki Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans (f)
Fen Bilimleri	Fen Bilgisi	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö9,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15, Ö16, Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,	17
	Biyoloji	Ö5,Ö7,Ö10,Ö12,Ö17	5
	Kimya	Ö5, Ö12	2
	Sosyal Bilgiler	Ö3,Ö4,Ö7,Ö9,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö16,Ö17, Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö24	17
Sosyal Bilimler	Coğrafya	Ö3,Ö6,Ö8,Ö10,Ö13,Ö15,Ö16,Ö17,Ö19,Ö21, Ö22,Ö23,Ö24	13
	Sosyoloji	Ö2,Ö4,Ö9,Ö13	4
	Felsefe	Ö2	1

Tablo 21 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “fen bilimleri” ve “sosyal bilimler” kategorileri oluşturulmuştur. “Fen bilimleri” kategorisi; “fen bilgisi”, “biyoloji” ve “kimya” kodlarından oluşurken; “Sosyal bilimler” kategorisi “sosyal bilgiler”, “coğrafya”, “sosyoloji” ve “felsefe” kodlarından oluşmaktadır. Görüşü alınan katılımcıların çoğunlukla iki kategori ile ilgili görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Sosyobilimsel konuların ilişkili olduğu dersler hakkında “sosyal bilimler” ve “fen bilimleri” kategorilerinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö2: “*Sosyoloji, felsefe ve fen bilimleri ile ilgilidir. Sosyoloji zaten toplumsal olayları inceler. Felsefe sorgulamaya yönelik bir ders. Fen bilimleri ise bilimsel olarak inceleyebilir.*”, Ö4: “*Fen bilgisi, sosyal bilgiler ve sosyoloji. Çünkü insanlık için, insanın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik konular olduğu için.*”, Ö5: “*Fen bilimleri hem insan hayatını daha da kolaylaştırmak için çalışır. Kimya, biyoloji gibi. Bunu yaparken de büyük oranda teknoloji ile uğraşır. Yani daha verimli bir patates üretmek için fen bilimlerinden yararlanırız.*”, Ö16: “*Fen, sosyal, coğrafya dersleri ile ilişkili. Sosyobilimsel konular teknolojinin gelişimi, toplumun ve coğrafyanın değişimindeki süreçlere bakarak konu edinir. Yani teknolojinin hızla gelişmesi ve diğer dallara etkisi ile yeni bir tartışmaya açık konu ortaya çıkar. Hızlı nüfus artışı sonucu teknolojinin de gelişimi ile GDO’lu ürünlerin ortaya çıkması gibi.*”, Ö19: “*Fen bilgisi, sosyal bilgiler ve coğrafya ile ilgili*

ilgilidir. Çünkü hem insanlarla hem çevreyle ilgili insanlığı, hayvanları ilgilendirdiği için ilişkilidir.”, Ö20: “Fen bilgisi ve sosyal bilimler. Sebebi bu iki bilimde çok ortak noktası bulunmaktadır.”, Ö22: ” Fen bilgisi, sosyal bilgiler, coğrafya. Bu dersler hayatımızın içinde olan konuları temel alan derslerdir. Bundan dolayı sosyobilimsel konularla ilişkilidir.”

3.2.1.3. Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Sosyobilimsel Konuların Yer Alıp Almadığına İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, öğretmen adaylarına: “ Sosyal bilgiler dersinde sosyobilimsel konular yer almakta mıdır? Örneklerle açıkla mısınız?” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22: Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Sosyobilimsel Konuların Yer Alıp Almadığı Hakkındaki Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans (f)
Yer Almaktadır	Çevre konuları	Ö6,Ö7,Ö11,Ö14,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö24	12
	Toplum konuları	Ö3,Ö4,Ö5,Ö7,Ö10,Ö16,Ö18,Ö19,Ö21,Ö24	10
	Disiplinler arası	Ö2, Ö8,Ö12,Ö14,Ö23,Ö24	6
	Bilim-teknoloji konuları	Ö9,Ö13,Ö19,Ö22	4
Yer Almamaktadır	Fen bilimleri	Ö1	1

Tablo 22 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “yer almaktadır” ve “yer almamaktadır” kategorileri oluşturulmuştur. “Yer almaktadır” kategorisi: “çevre konuları”, “toplum konuları”, “disiplinler arası”, “bilim-teknoloji konuları” kodlarından oluşurken; “yer almamaktadır” kategorisi “fen bilimleri” kodundan oluşmaktadır. Görüşü alınan bir öğretmen adayı dışındaki bütün katılımcıların sosyal bilgiler dersinde sosyobilimsel konuların yer aldığını belirttiği tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde sosyobilimsel konuların yer alıp almadığına ilişkin “yer almaktadır” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö5: “Çünkü bazı sosyal konularda her insanın düşünce farklılıkları vardır. Sosyal bilgilerde toplumsal konular yer almaktadır.”, Ö7: “Sosyal bilgiler dersinde kapsam olarak günlük yaşam konuları da vardır. Bireylerin birbirleriyle ve çevreyle etkileşimini konu alır. Bu bakımdan sosyobilimsel konuların ders içinde yer aldığını düşünüyorum.”, Ö13: “Yer alır. Sosyal bilgiler öğrenme alanlarında bilim-teknoloji konuları olduğunu düşünüyorum.”, Ö14: “Çünkü sosyal bilgiler aslında sadece bilimsel ya da sosyobilimsel dersler ile değil her dersle iç içe olan bir derstir. Bilimsel boyutu vardır.”, Ö18: “Sosyobilimsel konular sosyal bilgiler dersinin içeriğinde çokça bulunmaktadır. Örneğin küresel ısınma sosyal bilgiler dersi kapsamında incelenebilir.”, Ö20: “Evet vardır. Mesela toprak konusu. Toprağın yapısı, toprakta gübreleme yapımı vb. konulara değinmektedir.”, Ö23: “Sosyal bilgiler dersi disiplinler arası olduğu için sosyobilimsel konular da yer alır.”, Ö24: “Sosyal bilgiler kapsam olarak günlük yaşamı, çevre konularını ve sosyal konuları içine alır. Disiplinler arası bir derstir. Bu yüzden yer alır.”

Sosyal bilgiler dersinde sosyobilimsel konuların yer alıp almadığına ilişkin “yer almamaktadır” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö1: “Bence daha çok fen bilimleri konularında yer almaktadır. Sosyal bilgiler daha çok toplumla ilgili konular yer alır.”

3.2.1.4. Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konuların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılmasının Olumlu- Olumsuz Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, öğretmen adaylarına: “Sosyobilimsel konuların sosyal bilgiler derslerinde kullanılmasının sizce olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir? Açıklar mısınız?” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23: Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konuların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılmasının Olumlu- Olumsuz Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans (f)
Olumlu Özellik	Farklı bakış açısı geliştirme	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö8,Ö12,Ö14,Ö15	8
	Bilinçli olma	Ö7,Ö10,Ö4,Ö17,Ö21,Ö19,Ö23	7
	Bilgi sahibi olma	Ö14,Ö16,Ö18,Ö22,Ö25	5
	Disiplinler arası ilişkilendirebilme	Ö6, Ö13,Ö16,Ö24	4
	Muhakeme edebilme	Ö8,Ö9,Ö11	3
	Tartışma becerisi	Ö2,Ö15	2
Olumsuz Özellik	Anlam karmaşası	Ö11	1
	Konu yoğunluğu	Ö14	1

Tablo 23 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “olumlu özellik” ve “olumsuz özellik” kategorileri oluşturulmuştur. “Olumlu özellik” kategorisi “farklı bakış açısı geliştirme”, “bilinçli olma”, “bilgi sahibi olma”, “disiplinler arası ilişkilendirebilme”, “muhakeme edebilme” ve “tartışma becerisi”, kodlarından oluşurken; “olumsuz özellik” kategorisi “anlam karmaşası” ve “konu yoğunluğu” kodlarından oluşmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde yer alan sosyobilimsel konuların “olumlu özellik” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö3: “*Olaya iki yönde de baktığı için öğrencilere bakış açısı kazandırır.*”, Ö5: “*Olumlu yönlerinden biri bir konuyu farklı pencerelerden bakıp yorumlayarak alternatif düşünce olur.*”, Ö13: “*Olumlu yanları öğrencilere kendi düşüncelerini geliştirme gibi artıları vardır.*” Ö15: “*Öğrenciler bir konuyu ya da olayı çok yönlü düşünebilir. Sosyobilimsel konulara eleştirel yaklaşabilirler. Tartışabilirler, olumlu yönleri bunlardır.*”, Ö16: “*Bu konular sosyal bilgiler dersinde kullanıldığında öğrenciler bilgi sahibi olur. Öğrenciler ilerde bir gün bu konular hakkında yorumlarında bilgileri olur.*”, Ö17: “*İnsanları bilinçlendirir. Sosyobilimsel konularda çıkarımlarda bulunulmasını sağlar.*” Ö23: “*Sosyobilimsel konuların sosyal bilgiler dersinde verilmesiyle daha bilinçli, yaşadığı çevreyi farkına varan bireyler yetişir. Daha bilinçli bireyler yetiştiği için topluma yarar sağlayacak faaliyetlerin seçilmesi daha sağlıklı olur.*”

Sosyal bilgiler dersinde yer alan sosyobilimsel konuların “olumsuz özellik” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö11: “*Bence olumlu yönleri diğer derslerin de öğrenilmesini sağlamak. Olumsuz yönü ise kavramlardan dolayı anlam karmaşası olabilir.*”, Ö14: “*Olumlu yönleri öğrenciler bilgi sahibi olur. Sosyal bilgilerde de sadece insan yaşamı olmadığını aslında bilimsel konuların da olduğunu bizzat derste görür. Bir olaya hem bilimsel hem de sosyal boyuttan bakarak farklı görüşler geliştirilebilir. Olumsuz yanı sadece konu genişlemesi olur. Bazı öğrenciler her açıdan olaya bakamayabilir.*”

3.2.1.5. Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konuların Öğretiminde Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yeterlilik Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, öğretmen adaylarına: “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konuların öğretiminde yeterli bilgi-beceri ve değere sahip olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 24’te gösterilmiştir.

Tablo 24: Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konuların Öğretiminde Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yeterlilik Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans(f)
Yeterli	Başarılı öğrenciler	Ö3,Ö19,Ö23	3
	Kişisel ilgi	Ö11	1
	Donanım	Ö24	1
Yeterli değil	Bilgi eksikliği	Ö1,Ö4,Ö5,Ö12,Ö13,Ö16,Ö20,Ö21,Ö22,	9
	Uygulama eksikliği	Ö8,Ö10	2
Kısmen yeterli	Geliştirilebilir	Ö2,Ö6,Ö7,Ö14,Ö15	5
	Kişiden kişiye farklılık gösterebilme	Ö9,Ö14,Ö17,Ö18	4

Tablo 24 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “yeterli”, “yeterli değil” ve “kısmen yeterli” kategorileri oluşturulmuştur.

“Yeterli kategorisi” “başarılı öğrenciler”, “kişisel ilgi” ve “donanım” kodlarından oluşurken; “yeterli değil” kategorisi “bilgi eksikliği” ve “uygulama eksikliği” kodlarından oluşmaktadır. Ayrıca “kısmen yeterli” kategorisi “geliştirilebilir” ve “kişiden kişiye farklılık gösterebilme” kodlarından oluşmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konuların öğretiminde yeterlilik düzeylerine ilişkin “yeterli” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö11: *“Kendini geliştiren kişiler bu alanda da bilgi sahibi olabilir. Bu yüzden dersler ve çevreden öğrendiklerini geliştirenler olabildiğinden öğretmekte de yeterli olabilirler.”*, Ö19: *“Evet sahiptirler. Çünkü belli bir eğitim dahilinde bunları öğreniyor ve fikir sahibi oluyorlar. Akademik olarak başarılı yetişmiş öğrenciler bunları farkında olurlar.”*, Ö24: *“Çağımız öğretmenlerin sosyobilimsel konularda bilgi-beceri ve değere sahip olduğunu düşünüyorum.”*

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konu öğretiminde yeterlilik düzeylerine ilişkin “yeterli değil” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö1: *“Yeterli değildir. Çünkü sosyobilimsel konular tartışmaya açık konular olduğu için ele alınan konuların tartışılıp daha çok araştırılıp çözümler bulunmalıdır. Bunun için de öğretmen adaylarının daha çok bilgilendirilmesi gerekmektedir.”*, Ö8: *“Daha çok teorik bilgilere sahip olunduğu için gerçek yaşamla ilişkilendirme veya aktarma konusunda eksiklikler olduğunu düşünüyorum.”*, Ö16: *“Bilgi yetersizliği çok fazla olduğundan becerilerin geliştirilmesi gerekebilir.”*, Ö21: *“Bu konuda bilgi ve uygulama eksikliği olabilir.”*, Ö22: *“Öğretmen adaylarının bu konuda yeterli olduklarını ve bilgiye sahip olduklarını düşünmüyorum.”*

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konu öğretiminde yeterlilik düzeylerine ilişkin “kısmen yeterli” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö2: *“Buna tam olarak bir şey söyleyemem. Bu insanla ilgili bir şeydir. İnsan kendini donanımlı hale getirirse o zaman yeterli bilgi ve beceriye sahip olur.”*, Ö14: *“Kişiden kişiye değişebilir diye düşünüyorum. Yetenekler farklı olabilir. Kültürünü özellikle geliştirenler için daha da geliştirilebilir.”*, Ö15: *“Tam olarak düşünmüyorum. Bilgi düzeyinde ve değer düzeyinde sahip olabiliriz ama konuları öğretme sürecinde yeterli beceriye sahip değiliz.”*, Ö18: *“Kendi açımdan konuşacak olursam aldığım eğitim ve dersler*

açısından kişiden kişiye değişiklik gösterdiğini söyleyebilirim. Adayların bilgi düzeyleri, aldıkları eğitim kalitesi, kendi gayretleri bunun göstergesidir.”

3.2.1.6. Öğretmen Adaylarının Akademik Yayın Takip Etme Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, öğretmen adaylarına: “Akademik yayın takip etme değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlara etkileri olabileceğini düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 25’te gösterilmiştir.

Tablo 25: Öğretmen Adaylarının Akademik Yayın Takip Etme Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans (f)
Olumlu Görüş	Bilgi sahibi olma	Ö2,Ö3,Ö6, Ö7,Ö8,Ö11,Ö14, Ö21,Ö22, Ö23,Ö24	11
	Bilinçli olma	Ö4,Ö17,Ö18,Ö19,Ö22,Ö23	6
	Farklı bakış açısı	Ö1,Ö5,Ö9,Ö15,Ö22	5
	Yorum yapabilme	Ö3,Ö16,Ö23	3
	Bilimsel görüş	Ö13,Ö20	2
	Merak uyandırma	Ö14	1
Olumsuz Görüş	Medya	Ö10	1

Tablo 25 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “olumlu görüş” ve “olumsuz görüş” kategorileri oluşturulmuştur. “Olumlu görüş” kategorisi “bilgi sahibi olma”, “bilinçli olma”, “farklı bakış açısı”, “yorum yapabilme”, “bilimsel görüş” ve “merak uyandırma” kodlarından oluşurken; “olumsuz görüş” kategorisi “medya” kodundan oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarının akademik yayın takip etme değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri için “olumlu görüş”

kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö1: “...Sosyobilimsel alanda düzenli bir şekilde makale, kitap, dergi okuyan insan daha çok fikir ve farklı bakış açısına sahiptir. Araştıran insanla araştırmayan bir tutulamaz.”, Ö2: “...Akademik yayınları takip eden insan okuduğu için, bir şeyler hakkında bilgi sahibi olduğu için okumayan insanlara göre tutumları daha net olur.”, Ö14: “Bilimsel yayınlar bu konuyu daha detaylı ele alacaklarını düşünüyorum. Bu yayınları takip etmek bu konuya olan merakı arttırabilir. Daha fazla bilgi sahibi olabilme imkanı yakalar.”, Ö15: “Daha çok yayın takip eden kişinin tutum ve olaya bakışı diğerlerinden farklı olur.”, Ö20: “Akademik yayınlar genellikle bilimsel görüşle de ilgili olabilir.”, Ö23: “Akademik yayınları takip eden bireyler daha bilinçli olabilir. Birçok alanda bilgi sahibi olurlar. Sosyobilimsel konuları daha çok kavramış olarak değerlendirmelerde bulunabilir.”

Öğretmen adaylarının akademik yayın takip etme değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri için “olumsuz görüş” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö10: “Bence konularla ilgili farklı yerlerden de bilgi edinilebilir. Özellikle televizyon, görseller bu durumda bilgilendiricidir.”

3.2.1.7. Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, öğretmen adaylarına: “Sınıf düzeyinin değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlara etkileri olabileceğini düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26: Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans (f)
Olumlu Görüş	Bilgi düzeyi farklılığı	Ö2,Ö8,Ö12,Ö13,Ö14,Ö18,Ö19,Ö21,Ö22,Ö23	10
	Ders farklılığı	Ö9,Ö19,Ö22,Ö23	4
	Çok yönlü bakabilme	Ö1,Ö4,Ö20	3
	Tecrübe	Ö15,Ö17	2
	Bilinçlilik	Ö6,Ö23	2
Olumsuz Görüş	İlişkili değil	Ö3,Ö5,Ö11,Ö16,Ö19,Ö24	6

Tablo 26 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “olumlu görüş” ve “olumsuz görüş” kategorileri oluşturulmuştur. “Olumlu görüş” kategorisi; “bilgi düzeyi farklılığı”, “ders farklılığı”, “çok yönlü bakabilme”, “tecrübe” ve “bilinçlilik” kodlarından oluşurken; “olumsuz görüş” kategorisi “ilişkili değil” kodlarından oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri hakkındaki görüşleri için “olumlu görüş” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö8: “*Sınıf düzeyi arttıkça kendi görüşlerimiz daha çok oturduğu ve bilgi düzeyimiz arttığı için etkili olabilir.*”, Ö14: “*Sınıf düzeyi etkileyebilir. Bir lisans öğrencisi ile lisansüstü öğrencisi aynı bilgiye sahip olmayabilir.*”, Ö15: “*Tecrübe düzeyi tutumları etkiler.*”, Ö18: “*Öğrencilerin her sene aynı düzeyde olduğunu zannetmiyorum. İlk sene ve son sene arasında farklılıklar olacağından etkisi biraz olabilmektedir.*”, Ö20: “*Daha alt düzeydeki sınıflarda konu çok fazla incelenmez ve daha çok tek yönlü bakılır.*”, Ö22 “*1. sınıftaki bir kişi sosyobilimsel konularda çok fazla bilgi sahibi olamazken 4. sınıf öğrencisi bu konuda daha eğitilmiş ve bilinçli olur.*”, Ö23: “*...1. sınıfta okuyan bir bireyle 4.sınıf birey arasında sosyobilimsel konulara ilişkin tutumları arasında fark*

vardır. 4.sınıftaki birey daha çok bu konuya ilişkin dersler aldığı ve bu konuya ilişkin dersler aldığı ve bilgi sahibi olduğu için daha çok bilinçlidir.”

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri hakkındaki görüşleri için “olumsuz görüş” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö3: *“Etkili olacağını zannetmiyorum. Kişinin özünde olabileceğini düşünüyorum. Yani hangi sınıf düzeyinde de olsa araştırıp okumuyorsa yorum yapmada eksiklikleri olur.”*, Ö16: *“Sınıf düzeylerinin pek etkisi olduğunu düşünmüyorum. Eğer derslerde işlenmiş veya bir yerlerden okumuş ise bu konulara karşı bilgisi ve tutumu hangi sınıf düzeyinde olursa olsun vardır.”*, Ö19: *“Sınıf atladıkça daha bilinçli ve bilgili olabilir insan fakat yine de duyarlılıkla da alakalıdır.”*, Ö24: *“Sınıf düzeyinde farklılık göstereceğini düşünmüyorum.”*

3.2.1.8. Öğretmen Adaylarının Akademik Not Ortalaması Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, öğretmen adaylarına: “Akademik not ortalaması değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlara etkileri olabileceğini düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27: Öğretmen Adaylarının Akademik Not Ortalaması Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans (f)
Olumlu Görüş	Başarılı öğrenci	Ö1,Ö2,Ö4,Ö8,Ö16,Ö20,Ö24	7
	Bakış açısı	Ö3,Ö6,Ö10,Ö13,Ö17	5
	Bilimsel bilgi	Ö5,Ö7	2
Olumsuz Görüş	İlişkili değil	Ö14,Ö15,Ö19,Ö21,Ö22,	5
	Farklı alanlar	Ö9,Ö11,Ö18,Ö23	4

Tablo 27 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “olumlu görüş” ve “olumsuz görüş” kategorileri oluşturulmuştur. “Olumlu

görüş” kategorisi; “başarılı öğrenci”, “bakış açısı” ve “bilimsel bilgi” kodlarından oluşurken; “olumsuz görüş” kategorisi “ilişkili değil” ve “farklı alanlar” kodlarından oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarının akademik not ortalaması değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri hakkındaki görüşleri için “olumlu görüş” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö1: “*Başarılı öğrenci birçok konu hakkında daha çok bilgiye sahiptir. Daha çok okuyup araştıran insan önemlidir.*”, Ö3: “*Bence önemlidir. Notları yüksek zeki bir öğrencinin tembel öğrenciye göre yaklaşımı, bakış açısı daha olumludur.*”, Ö4: “*Başarılı kimse araştırıp öğrenmiş, pay çıkarmış kimselerdir.*”, Ö5: “*Akademik not ortalaması yüksek biri bilimsel konularda bilgi sahibi olabilir.*”, Ö6: “*Başarılı öğrenci başarısız göre sosyobilimsel konularda yorum yapabilir.*”, Ö17: “*Derslerinde başarılı öğrenci sosyobilimsel konulara bakış açısı bilgilendiği için duyarlılığı artabilir.*”, Ö24: “*Ders başarı durumu yüksek olan bir birey araştırmaya, öğrenmeye ve uygulamaya eğilimli olacağından dolayı etkisi vardır.*”

Öğretmen adaylarının akademik not ortalaması değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri hakkındaki görüşleri için “olumsuz görüş” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: 14: “*Bence bu sosyobilimsel konulara ilişkin tutumu etkilemez. Başarılının tutumunu etkiler diye genellemek pek mantıklı değil gibi. İnsan kendini geliştirirse birçok konuda bilgili olabilir.*”, Ö15: “*İlgili olduğunu düşünmüyorum. Derslerde ilgili ve başarılı öğrenciler genellikle bu konulara ilişkin hassastır her zaman diyemeyiz.*”, Ö18: “*Öğrencilerin yöneldiği konular ve ilgi alanları farklı olabilir. Not ortalamasının tutuma etkisi pek olmayacağını düşünüyorum.*”, Ö22: “*Ders başarısının bu konuda etkili olduğunu düşünmüyorum. Ders başarısı düşük veya yüksek diye bu konulara ilgili olduğu söylenemez.*”, Ö23: “*Ortalaması yüksek olan bir öğrenci de düşük olan bir öğrenci de bu konu hakkında bilgi sahibi olabilir.*”

3.2.1.9. Öğretmen Adaylarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, öğretmen adaylarına: “Mezun olunan lise türünün sosyobilimsel konulara yönelik tutumlara etkileri olabileceğini düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28: Öğretmen Adaylarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans(f)
Olumlu Görüş	Ders	Ö4,Ö6,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,	6
	Bilgi birikimi	Ö1,Ö3,Ö14, Ö18,Ö22	5
	Öğrenim	Ö2, Ö17,Ö23	3
	Duyarlılık	Ö7	1
Olumsuz Görüş	İlişkili değil	Ö5,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö19,Ö20,Ö21,Ö24	9

Tablo 28 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “olumlu görüş” ve “olumsuz görüş” kategorileri oluşturulmuştur. “Olumlu görüş” kategorisi; “ders”, “bilgi birikimi”, “öğrenim” ve “duyarlılık” kodlarından oluşurken; “olumsuz görüş” kategorisi “ilişkili değil” kodundan oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri hakkındaki görüşleri için “olumlu görüş” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö3:“ Bir bireyin yetkin olmasında lise çağı önemlidir. Mesela fen lisesinde okuyan bir öğrencinin bilgi birikimi fazla olur ve yetkin bir bakış açısına sahip olur.”, Ö4: “Mezun olunana lise türü de etkilidir. Çünkü meslek lisesi, fen lisesi, lisesi her birinin ele aldığı konular ve dersleri farklıdır.”, Ö18: “Mezun oldukları liseden öğrendikleri bilgiler farklı olabilir.”, Ö22: “Teknik liseden mezun olan birinin bu konularda çok fazla bilgi birikimine sahip olabileceğini düşünmüyorum. Ama bir Anadolu veya fen lisesinden mezun olan biri bu konularda çok daha bilgili olur.”, Ö23: “Mezun olunan lise ile bir bağlantı olabileceğini düşünüyorum. Okuluna göre ve derslere göre farklılık olabilir.”

Öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri hakkındaki görüşleri için “olumsuz görüş” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö16: “*Öğrenciler kendini geliştirebilirler.*”, Ö16: “*Bireylerin ilgi alanlarına göre değişiklik gösterebilir. Mesela araştırabilir.*”, Ö20: “*İlgili olduğunu düşünmüyorum. Öğrenciler de bilgileri artıkça gelişirler.*”, Ö24: “*Mezun olunan lise türü ile ilgili değildir. Her okul türünde sosyobilimsel konular üzerinde durulduğu sürece okul türünün bir önemi yoktur.*”

3.2.1.10. Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumu Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde, öğretmen adaylarına: “Anne eğitim durumunun sosyobilimsel konulara yönelik tutumlara etkileri olabileceğini düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 29’da gösterilmiştir.

Tablo 29: Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumu Değişkeninin Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarına Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Kategori	Kod	Öğrenci	Frekans (f)
Olumlu Görüş	Eğitimli olmak	Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö12,Ö13,Ö16,Ö18 Ö19,Ö20,Ö22,Ö24	14
	Bilinçlilik	Ö1,Ö17,Ö23	3
Olumsuz Görüş	İlişkili değil	Ö2,Ö9,Ö10,Ö11,Ö14,Ö15,Ö17,Ö21	8

Tablo 29 incelendiğinde, öğretmen adaylarının ifadelerinden türetilen kodlarla “olumlu görüş” ve “olumsuz görüş” kategorileri oluşturulmuştur. “Olumlu görüş” kategorisi “eğitimli olmak” ve “bilinçlilik” kodlarından oluşurken; “olumsuz görüş” kategorisi “ilişkili değil” kodundan oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarının anne eğitim durumu değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri hakkındaki görüşleri için “olumlu görüş” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö3: “*Anne eğitim durumu önemlidir. Büyük bir akademik bilgi edinen bir annenin çocuğa vereceği bilgiyi arttırır. Fakat hiç okul okumayan bilgi edinmemiş annenin bakış açısı farklıdır.*”, Ö16: “*Anne eğitim durumu yüksek olursa eğer bu konu hakkındaki tutumu ve bilgisi yüksek olacaktır.*”, Ö17: “*Ebeveynlerin bilinçlenmesi toplumu bilinçlendirir.*”, Ö19: “*Evet anne ne kadar eğitimliyse bu konular hakkında o kadar bilgiye sahip ve farklı yaklaşımları görmüş ve bilgi edinmiştir.*”, Ö22: “*Birey ilk eğitimi aileden, aileden ise ilk öğretmen olan anneden alır. Annenin eğitim durumu yüksek ise bireyi daha duyarlı, eğitilmiş bir şekilde yetiştirir. Eğitim durumu hiç yok ise kendi bile bazı şeylerden bihaber iken bireyi de bilinçli yetiştiremez.*”, Ö24: “*Bireyi yetiştiren anne olduğundan eğitim durumu önemlidir.*”

Öğretmen adaylarının anne eğitim durumu değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri hakkındaki görüşleri için “olumsuz görüş” kategorisinde görüş bildiren bazı öğretmen adaylarının ifadeleri: Ö2: “*Ben bunun etkili olabileceğini düşünmüyorum. İnsanın kendin yetiştirmesine bağlıdır.*”, Ö14: “*Çok etkili olmaz. Kişilerin kendi öğrenmeleri önemlidir.*”, Ö15: “*Okumaktan ziyade kendini yetiştirmeye alakalı olabilir.*”, Ö21 “*Düşünmüyorum. Anne çok yüksek eğitilmiş olmasa bile çeşitli bilgiler, haberler edinebilir. Evdeki bireyler de araştırıp kendini geliştirebilir.*”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sürecinde toplanan nicel ve nitel verilerin bulgularına ilişkin tartışma ve sonuçlara ve bu sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın birinci alt problemi öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Literatürde yer alan benzer çalışmaların sonuçlarının, araştırmanın sonucunu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Cebesoy ve Dönmez Şahin (2013), Yolagiden (2017) çalışmalarında araştırma sonucuyla benzer şekilde, cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilemediği bulgusuna ulaşmışlardır. Gedik (2018) tarafından yapılan ve sosyobilimsel bir konu olan küresel ısınma hakkında 8. sınıf öğrencilerinin görüşlerini belirlediği araştırmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre görüşlerinde anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu belirtilmiştir. Bu yönüyle, kadınların duygusal yönünün tutumlarında etkisi olabileceği tahmin edilebilir. Sonuç olarak, sunulan araştırmada cinsiyetin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları öğrenim gördüğü üniversite değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları öğrenim gördüğü üniversite değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonuca göre, öğretmen adaylarının aynı coğrafi bölgede yer alan eğitim kurumlarında oldukları ve benzer müfredat konuları ile öğrenim gördükleri üniversitenin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilemediği şeklinde yorum yapılabilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının öğrenim gördüğü sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları öğrenim gördüğü sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, 4. sınıfta öğrenim görenler lehine anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeyi değişkeninde bulunan bu farklılaşmaya göre, 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmada 4. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı farklılığın olması öğrenim süreciyle ve sınıf düzeyi ilerledikçe edinilen tecrübeyle ilgili olabilir. Bununla birlikte, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversitelerdeki müfredat derslerinin (günümüz dünya sorunları vb.) tutumlarında ilgisi olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğretmen adaylarının ilgi alanları ve bilgi birikimlerinin konu ile ilgili fikir sahibi olabilmelerinde rolünün olduğu düşünülebilir. Benzer şekilde, Yolagiden (2017) araştırmasında öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları öğrenim görülen sınıf düzeyine göre incelendiğinde anlamlı farklılaşma tespit ettiğini, buna göre de 4. ve 3.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğunu belirtmiştir. Sunulan araştırmadan farklı olarak Cebesoy ve Dönmez Şahin (2013), çalışmalarında sınıf değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlar üzerinde etkisinin olmadığı ve aralarında anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirlemişlerdir. Öğretmen adayları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerdeki ifadeler nicel bulguları destekler niteliktedir. Buna göre öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri olup olmadığı ve nedenlerinin açıklanmasının istendiği görüşme sorusu için genel olarak olumlu görüşler belirtilmiştir. Özellikle üst sınıfta öğrenim gören öğrencilerin daha bilgili ve donanımlı olacağına dair görüşler yaygın olarak ifade edilmiştir. Sonuç olarak, sunulan araştırmada sınıf düzeyinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının akademik not ortalaması değişkenine göre farklılık

gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları akademik not ortalaması değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, “3 ve üzeri” akademik not ortalamasına sahip olanlar lehine anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Akademik not ortalaması değişkeninde bulunan bu farklılaşmaya göre, “3 ve üzeri” akademik not ortalamasına sahip öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının “0-2” akademik not ortalamasına sahip öğretmen adaylarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Elde edilen veriler öğretmen adaylarının başarı durumları hakkında fikir verebilmektedir. Öğretmen adayları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerdeki ifadeler nicel bulguları destekler niteliktedir. Buna göre öğretmen adaylarının akademik not ortalaması değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri olup olmadığı ve nedenlerinin açıklanmasının istendiği görüşme sorusu için genel olarak olumlu görüşler belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşlerinin “başarılı öğrenciler” ve “bakış açısı” üzerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Buna göre öğretmen adayları akademik not ortalaması yüksek başarılı öğrencilerin bilgili olacağını, bakış açısı kazanıp yorum yapabileceklerini ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, sunulan araştırmada akademik not ortalamasının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Araştırmanın beşinci alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının mezun olunan lise türü değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının mezun olunan lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, genel lise mezunları lehine anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Mezun olunan lise türü değişkeninde bulunan bu farklılaşmaya göre, genel lise mezunu öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının meslek lisesi ve diğer lise mezunu öğretmen adaylarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre, genel lise mezunlarının içinde yaşadıkları sosyal çevrenin ve ilgi alanlarının tutumlarında etkisi olabileceği düşünülebilir.

Öğretmen adayları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerdeki ifadeler nicel bulguları destekler niteliktedir. Buna göre öğretmen adaylarının mezun olunan

lise türü değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkisi olup olmadığı ve nedenlerinin açıklanmasının istendiği görüşme sorusu için genel olarak olumlu görüşler belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşlerinin “bilgi birikimi” ve “ders farklılıkları” üzerine yoğunlaştığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, sunulan araştırmada mezun olunan lisenin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tutumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Araştırmanın altıncı alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının yaşadıkları yer değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının yaşadıkları yer değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sonuç olarak, sunulan araştırmada yaşadıkları yerin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırmanın yedinci alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının bilimsel dergi ya da yayın takip durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının bilimsel dergi ya da yayın takip durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, bilimsel dergi ya da yayın takip edenler lehine anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Bilimsel dergi ya da yayın takip durumu değişkeninde bulunan bu farklılaşmaya göre, bilimsel dergi ya da yayın takip eden öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının takip etmeyenlere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Yolagiden, (2017) araştırmasında öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara ilişkin tutumları bilimsel dergi ya da yayın takip etme sıklığına göre incelendiğinde anlamlı bir fark bulunduğunu, buna göre hiçbir zaman bilimsel dergi ya da yayın takip etmeyen ve nadiren takip eden öğretmen adaylarına göre her zaman bilimsel dergi ya da yayın takip eden öğretmen adaylarının lehine olduğu tespit ettiğini belirtmiştir. Öğretmen adayları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerdeki ifadeler nicel bulguları destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Buna göre öğretmen adaylarının akademik yayın takip etme değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri olup olmadığı ve nedenlerinin açıklanmasının istendiği

görüşme sorusu için genel olarak olumlu görüşler belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşlerinin bilgi sahibi olma ve bilinçli olma üzerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına dayanarak akademik yayın takip etmenin, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik bilgi sahibi olmaları ve görüşleri üzerinde etkileri olduğu sonucuna ulaşılabilir. Sonuç olarak, sunulan araştırmada bilimsel dergi ya da yayın takip etmenin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Araştırmanın sekizinci alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları sosyal medya değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının sosyal medya değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sonuç olarak, sunulan araştırmada sosyal medyanın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları en fazla izlenen TV program türü değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının en fazla izlenen TV program türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Literatürdeki bazı araştırmaların sonuçları, sosyobilimsel konularla ilgili bilgi edinmede medyanın da rolünün olduğu yönündedir (Akşit, 2011; Gedik 2018). Akşit (2011) araştırmasında, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun sosyal/sosyobilimsel konularla ilgili bilgi ve görüşlerinde okul dışı alanların etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın onuncu alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları anne eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, anne eğitim durumu değişkeni ilköğretim mezunu olanlar lehine anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Anne eğitim durumu değişkeninde bulunan bu farklılaşmaya göre

öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının anne eğitim durumu ilkökul mezunu olanlar anne eğitim durumu lise mezunu olanlardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarıyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmede, öğretmen adaylarının anne eğitim durumu değişkeninin sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarına etkileri olup olmadığı ve nedenlerinin açıklanmasının istendiği görüşme sorusu için genel olarak olumlu görüşler belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşlerinin eğitilmiş olmak üzerine yoğunlaştığı belirlenmiştir. Görüşlerini belirten öğretmen adayları annelerin özellikle üst öğrenim kurumlarında mezun olduğunda daha bilgili, bilinçli olunacağına ilişkin inançlarından bahsetmişlerdir. Dolayısıyla nicel bulgularındaki ilkökul mezunları lehine anlamlı farklılığın çıkması nitel bulgularla kısmen örtüştüğü düşünülmektedir. Zira, nitel bulgularda öğretmen adaylarının, ilkökul dışındaki üst eğitim kurumlarını ima eden ifadelerle rastlanmıştır. Sonuç olarak, sunulan araştırmada anne eğitim durumunun sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Araştırmanın on birinci alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumları baba eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel veri bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sonuç olarak, sunulan araştırmada baba eğitim durumunun sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırmanın on ikinci alt problemi, öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik görüşleri nasıl olduğunu belirlemektir. Sosyobilimsel konular toplumu ve bilimi ilgilendiren, tartışmalı olan ve toplumda zıt düşüncelere sahip tartışmalı konular olarak nitelendirildiği için (Sadler, 2004; Sadler ve Zeidler, 2005; Topçu, 2017), bu konular hakkında kesin bir çıkarıma varmak pek de olası görülmemektedir.

Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmelerde, kendilerine yöneltilen ilk soru sosyobilimsel konular denince akıllarına ne geldiğidir. Katılımcılar “toplumsal konular” kategorisi başta olmak üzere “tartışmalı konular” ve “ahlaki konular” kategorilerinde görüşler belirtmişlerdir. Toplumsal konular kategorisinde toplum

ve bilimle ilgili, günlük konular ve toplum ilişkili bazı dersler (sosyal bilgiler, fen bilgisi, coğrafya) katılımcı ifadelerinde yer almaktadır. Elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının görüşlerinin toplumsal konular üzerinde yoğunlaştığı yönündedir.

Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmenin 2'nci sorusu sosyobilimsel konuların hangi derslerle ilişkili olduğu ve nedeninin belirtilmesiyle ilgilidir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde “sosyal bilimler” ve “fen bilimleri” kategorileri üzerine oluşturulmuştur. Buna göre en çok görüş belirtilen derslerin sosyal bilgiler ve coğrafya olduğu belirlenmiştir. “Fen bilimleri” kategorisinde ise fen bilgisi dersi katılımcılar tarafından en çok görüş belirtilen derslerden olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre sosyobilimsel konuların sosyal bilgiler dersi için de önem taşıdığı düşünülebilir. Literatürde Akşit (2011) araştırmasında öğretmen adaylarının sosyal/sosyobilimsel konularla ilgili bilgi ve görüşlerinde en çok etkili olan kaynakların çoğunlukla sosyal bilgiler dersleri ve fen derslerinin olduğu, ders alanları olarak da “vatandaşlık” ve “yer bilimleri/coğrafya” derslerinin çoğunlukla belirtildiği sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmenin 3'üncü sorusu, sosyal bilgiler dersinde sosyobilimsel konuların yer alıp almadığına ilişkin görüşlerini örneklerle açıklanmasına yöneliktir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde bir katılımcı dışında bütün görüşlerin “yer almaktadır” kategorisinde yer aldığı belirlenmiştir. Buna göre sosyal bilgileri çevre ve toplum boyutuyla değerlendiren öğretmen adaylarının çoğunlukta olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmenin 4'üncü sorusu, sosyobilimsel konuların sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının olumlu- olumsuz özelliklerine ilişkin görüşlerinin açıklanmasına yöneliktir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, çoğunluğun “olumlu özellik” kategorisinde yer aldığı belirlenmiştir. Buna göre, farklı bakış açısı geliştirme ve bilinçli olma yönüyle konuya açıklık getiren öğretmen adaylarının çoğunlukta olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmenin 5'inci sorusu, sosyobilimsel konuların öğretiminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşlerinin açıklanmasına yöneliktir. Katılımcı görüşlerinden türetilen kodlarla “yeterli”, “yeterli değil” ve “kısmen yeterli” kategorileri oluşturulmuştur.

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, çoğunluğun “yeterli değil” kategorisinde yer aldığı belirlenmiştir. Belirtilen görüşlerde bilgi eksikliğinin ön plana çıktığı söylenebilir. Öğretmen adaylarının çoğunluğunun kendilerini bilgi konusunda yeterli görmediği sonucuna ulaşılabilir. Sosyobilimsel konuların öğretilmesinde öğretmenlerin çeşitli niteliklere sahip olması gerekebilmektedir. Topçu (2017)’ da konu ile ilgili olarak sosyobilimsel temelli öğretimde öğretmenlerin sahip olması gereken bazı niteliklerden bahsetmektedir. Ona göre öğretmenlerin taşıması gereken en önemli özelliklerden biri sosyobilimsel konu hakkında yeterince konu alan bilgisine sahip olunmasıdır. Ayrıca üzerinde düşünülen mevcut sosyobilimsel konunun sosyal boyutlarının bilincinde olunmasıdır. Literatürde, Sıbiç (2017) araştırmasında, fen bilgisi öğretmen adaylarının gelecek fen bilimleri derslerine sosyobilimsel konuları entegre etmelerine yönelik öz-yeterlilik inançlarının düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akşit (2011) ise araştırmasında öğretmen adaylarının sosyobilimsel konularla ilgili yeterliliklerine ilişkin algılarında en çok bilgi konusunda kendilerini yetersiz gördüğünü, yöntem konusunda da çok az kişinin kendini yeterli gördüğü sonucunu belirtmiştir.

Öneriler

Bu bölümde, araştırma sonuç ve bulguları doğrultusunda oluşturulan öneriler yer almaktadır.

1. Literatürde genelde sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile ilişkilendirilen sosyobilimsel araştırmaların sınırlı sayıda olduğu gözlemlenmiştir. Bu yüzden farklı örneklem grupları ile benzer araştırmalar yapıp tutum ve farkındalıkları ile ilgili fikir sahibi olunabilir.

2. Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutum ve görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Benzer bir konu için örneklem grubu genişletilerek ve değişken sayısı artırılarak nicel bir araştırma veya örneklem sayısı azaltılarak içerikle ilgili daha derinlemesine bilgilerin elde edilebileceği nitel bir araştırma gerçekleştirilebilir.

3. Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutum ve görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Sosyobilimsel

konuların daha spesifik olan konuları (iklim değişikliği vb.) hakkında benzer araştırmaların yapılması önerilebilir.

4. Öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının farklı değişkenlerle ilişkisini araştırmaya yönelik araştırma yapılması önerilebilir.

5. Öğretmen adaylarının sosyobilimsel konularla ilgili bilgi elde edebileceği yazılı kaynakların çoğaltılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, M. (2017). *İlköğretim düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin çeşitli sosyobilimsel konulara ilişkin argümantasyon kalitesinin ve informal düşünme becerisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/) Ulusal Tez Merkezi adresinden (07.01.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Akdağ, H. (2014). Sosyal bilgilerin tanımı, amacı, önemi ve Türkiye’deki yeri . R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar* içinde (s.2-21). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akşit, A. C. A. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyobilimsel konularla ve bu konuların öğretimiyle ilgili görüşleri. (Yüksek Lisans Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/) Ulusal Tez Merkezi adresinden (20.01.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Albe, V. (2007). Students’ Positions And Considerations Of Scientific Evidence About A Controversial Socioscientific Issue. *Science & Education*, 17 (8-9), 805-827.
- Albe, V. (2008). When scientific knowledge, daily life experience, epistemological and social considerations intersect: Students’ argumentation in group discussions on a socioscientific issue. *Research in Science Education*, 38(1), 67-90
- Atabey, N. (2016). *Sosyobilimsel konu temelli bir ünitenin geliştirilmesi: 7.sınıf öğrencilerinin konu alan bilgisi ve argümantasyon nitelikleri*. (Doktora Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/) Ulusal Tez Merkezi adresinden (10.02.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Babacan, M. A. (2017). *Sosyobilimsel konulardaki etkinliklerin yedinci sınıf öğrencilerinin kritik düşünme becerilerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/) Ulusal Tez Merkezi adresinden (12.02.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Baltacı, S. (2013). Fen ve Teknoloji öğretmen adaylarının sosyobilimsel bir konudaki (gdo’lu besinler) öğretim öz yeterlilikleri ve bu yeterliliklerin epistemolojik inançlar ile ilişkileri. (Yüksek Lisans Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/)

- tez.yok.gov.tr/ Ulusal Tez Merkezi adresinden (20.03.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Barth, J. L. (1991). *Elementary and junior high/middle school social studies curriculum, activities and materials*. Lanham: University Press of America.
- Büyüköztürk, Ş. & Çakmak, E. K. & Akgün, Ö. E. & Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cebesoy, Ü. B. & Şahin, M. D.(2013). Fen bilgisi öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 37, 100-117.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (Çev. M. Sözbilir) Ankara: Pegem Akademi.
- Cunningham, W. P., Cunningham M., and Saigo, B. (2005). *Environmental Science Global Concern*. McGraw Hill Higher Education (8th. Edition) New York: McGraw Hill Education.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Evrim Matbacılık.
- Erden, M. (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yay.
- Erlandson, D.A., Harris, E.L., Skipper, B.L.,& Allen, S.T.(1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. Beverly Hills, CA:Sage.
- Eroğlu, B. & Aydoğdu, M. (2016). Fen bilgisi öğretmen adaylarının küresel ısınma hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 345-374.
- Gedik, S. (2018). *Sosyal bilgiler dersinde (sosyobilimsel bir konu olarak) küresel ısınma hakkında öğrenci görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). [https://tez.yok.gov.tr/ Ulusal Tez Merkezi adresinden](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/adresinden) (01.03.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Genç, M. & Genç, T. (2017). Türkiye’de Sosyo-bilimsel Konular Üzerine Yapılmış Araştırmaların İçerik Analizi. *Kafkas Üniversitesi Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2)

- Güngördü, Ersin (2001). *İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karaca, H. S. (2018). *Yapılandırmacı yaklaşım yoluyla sosyobilimsel konulara dayalı fen eğitiminin 7. Sınıf öğrencileri üzerine etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/) Ulusal Tez Merkezi adresinden (01.03.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Kaya, O. N. ve Kılıç, Z. (2008). Etkin bir fen öğretimi için tartışmacı söylev. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 89-100.
- Kaymakçı, S. (2012). Yeni sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının bilim ve teknolojiye yaklaşımı. B. Ata, (Ed.), *Bilim, teknoloji ve sosyal değişme* içinde (s. 13-37). Ankara: Pegem Akademi.
- Kolstø, S. D. (2001). Scientific Literacy For Citizenship: Tools For Dealing With The Science Dimension Of Controversial Socioscientific Issues. *Science Education*, (85), 291–310.
- Köstüklü, N. (1998).” *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*”. Kuzucular Ofset, Konya
- Kutluca, A. Y. (2012). *Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının klonlamaya ilişkin bilimsel ve sosyobilimsel argümantasyon kalitelerinin alan bilgisi yönünden incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/) Ulusal Tez Merkezi adresinden (20.03.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Means, M. L., & Voss, J. F. (1996). Who reasons well? Two studies of informal reasoning among children of different grade, ability, and knowledge levels. *Cognition and Instruction*, 14 (2), 139-178.
- MEB, (2005). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB. (2013). İlköğretim Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2018). Milli Eğitim Bakanlığı Fen Bilimleri dersi öğretim programı. 8İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar) <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 15.03.2019 tarihinde edinilmiştir.

- MEB. (2018). Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı. İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar) <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 05.03.2019 tarihinde edinilmiştir.
- Miles, M, B., & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özdamar, K. (1999). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. (2. Baskı). Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- Özdemir, N. (2014). Sosyobilimsel esaslar çerçevesinde sosyobilimsel konuları tartışmak tutumları nasıl etkiler? Nükleer santraller. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 1197-1214: Ankara.
- Özmen, D., Çetinkaya, A. ve Nehir, S. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4 (6), 330-344
- Öztürk, C. (2007). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. C. Öztürk, D. Dilek, (Ed.), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2012). *Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış*. C. Öztürk. (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 1-30) Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C., Keskin, S. Ç. & Otluoğlu, R. (2014) *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller* (6. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ratcliffe, M., Grace, M. (2003). *Science Education For Citizenship: Teaching Socio-Scientific Issues*. Maidenhead: Open Universtiy Press.
- Sadler, T. D., Chambers, F. W. & Dana, L. Z. (2004). Student conceptualizations of the nature of science in response to a socioscientific issue. *International Journal of Science Education*, 26(4),387-409 Doi:10.1080/ 09500690320001119456
- Sadler, T. D. (2004). Informal reasoning regarding SSI: A critical review of Research. *Journal of Research in Science Teaching*. 41 (5):513-536.
- Sadler, T.D., Zeidler, L.D, (2004). The Morality of Socioscientific Issues: Construal And Resolution Of Genetic Engineering Dilemmas. *Science and*

Education, 88,2-4.

- Sadler, T.D., ve Zeidler, D.L. 2009. Scientific Literacy, PISA, and Socioscientific Discourse: Assessment for Progressive Aims of Science Education. *Journal Of Research In Science Teaching*, 46(8):909-921.
- Safran, M. (2011). Sosyal Bilgiler öğretimine bakış. B. Tay, A. Öcal, (ed.) *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 1-18), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Soysal, Y. (2012). *Sosyobilimsel argümantasyon kalitesine alan bilgisi düzeyinin etkisi: genetiği değiştirilmiş organizmalar*. (Yüksek Lisans Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/ Ulusal Tez Merkezi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi) adresinden (15.03.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Sıbıç, O. (2017). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının sosyobilimsel konulara ve sosyobilimsel konu temelli öğretime yönelik görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/ Ulusal Tez Merkezi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi) adresinden (12.01.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Sürmeli, H. (2008). Üniversite öğrencilerinin biyoteknoloji ve genetik mühendisliği çalışmaları ile ilgili tutum, bilgi ve biyoetik görüşlerinin değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, C. (2003). *Coğrafyaya Giriş*, (2.Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Şengül, A. A. (2017). *Sosyobilimsel konularda argümantasyonun ortaokul öğrencilerinin karar verme becerileri ve akademik başarıları üzerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/ Ulusal Tez Merkezi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi) adresinden (12.01.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Şimşek C. L. & Şimşek A. (2010) Türkiye’de bilim tarihi öğretimi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yeterlilikleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. Cilt:7 Sayı:2 ISSN:1303-5134.
- Topçu, M. S. (2008). Fen öğretmen adaylarının sosyobilimsel konular hakkındaki kritik düşünme yetenekleri ve bu yetenekleri etkileyen faktörler. (Doktora Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr/ Ulusal Tez Merkezi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi) adresinden (14.02.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Topçu, M.S. (2010). Development of Attitudes towards Socioscientific Issues Scale

- for undergraduate students. *Evaluation and Research in Education*, 23(1), 51-67.
- Topçu, M. S. (2011). Turkish elementary student teachers epistemological beliefs and moral reasoning. *European Journal of Teacher Education*, 34(1), 99-125.
- Topçu, M. S., Muğaloğlu, E. Z., Güven, D. (2014). Fen eğitiminde sosyobilimsel konular: Türkiye örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(6), 2327-2348. DOI:10.12738/estp. 2014. 6. 2226.
- Topçu, M.S. (2017). *Sosyobilimsel konular ve öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tosunoğlu, Ç. H. & İrez, S. (2017). Biyoloji öğretmenlerinin sosyobilimsel konularla ilgili anlayışları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 833-860.
- Tosunoğlu, Ç. H. (2018). Biyoloji öğretmenlerinin sosyobilimsel konularla ilgili pedagojik alan bilgilerinin incelenmesi. (Doktora Tezi). https://tez.yok.gov.tr/Ulusal_Tez_Merkezi_adresinden (14.01.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Turan, B. (2012). *İlköğretim öğretmen adaylarının bilimsel düşünme alışkanlıklarının sosyobilimsel konular kullanılarak belirlenmesi ve karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr/Ulusal_Tez_Merkezi_adresinden (15.01.2019) tarihinde edinilmiştir.
- Turan, R. (2018). İlkokul ve ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı üzerine genel bir değerlendirme. *Diyaletolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 19, 2018, Sayfa 295-328.
- TDK, (2019). Türk Dil Kurumu. *Okullar İçin Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yalçın, G. (2018). *Sosyobilimsel biyoloji konularının fen bilgisi öğretmen adaylarının yazılı argümantasyon becerilerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr/Ulusal_Tez_Merkezi_adresinden (14.01.2019) tarihinde edinilmiştir.

- Yalçinkaya, E. & Uslu, S. (2015). Sosyal bilgilerin tarihçesi ve temel eğitimdeki yeri. R. Sever (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 25-45). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yangın, S. & Geçit, Y. & Delihasan, S. (2012). Öğretmen adaylarının hidroelektrik santraller konusundaki görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*. Sayı 26, s 124-146. İstanbul – ISSN:1303-2429
- Yapıcıoğlu, A. E. (2016). Fen bilimleri öğretmen adaylarının sosyobilimsel durum temelli öğretim yaklaşımı uygulamalarına yönelik görüşleri ve çalışmalarına yansıtımları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi, Aralık-2016, Cilt:2, Sayı:2, E-ISSN: 2458-777X.
- Yıldırım, A. & Şimsek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yolagiden, C. (2017). *Öğretmen adaylarının fen öğrenme becerisi, fen okuryazarlığı ve sosyobilimsel konulara yönelik tutumları arasındaki ilişkinin araştırılması*. 8Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden (12.12.2018) tarihinde edinilmiştir.
- Zarrillo, J. J.(2016). Sosyal bilgiler öğretimi. B. Tay, & S. B. Demir. (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminin ve öğreniminin geçmişi, bugünü ve geleceği*. (s. 3-4) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Zeidler, D. L. (2001). Standard F: Participating in program development. E. Siebert & W. McIntosh (Eds.), *Pathways to the Science Standards: College Edition* (pp. 18-22). Arlington: VA National Science Teachers Association.
- Zeidler, D.L. ve Sadler, T.D. (2008). The role of Moral Reasoning in Argumentation: Conscience, Character and Care. Erduran, S. ve Jimenez-Aleixandre, M.P. (Edts), *Argumentation in Science Education: Perspectives from Classroom- Based Research*. 179-200, Springer Press, The Netherlands.

EKLER

EK-1: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Uygulama İzni

T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 72940495-302.08.01-E.1486
Konu : Araştırma İzni (Zeynep ÇEPNİ)

12.11.2018

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ BÖLÜM BAŞKANLIĞINA

İlgi : 09.11.2018 tarihli ve 23849092-302.08-E.121 sayılı yazınız.

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi "162724017" numaralı Zeynep ÇEPNİ'nin "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışması kapsamında, Bölümünüz Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı 1, 2, 3. ve 4. sınıf öğrencilerine ilgi yazınızda belirtilen anketi uygulama talebi Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

 e-imzalıdır
Prof. Dr. Mehmet KÜÇÜK
Dekan

Yenipazar Mah. Ali Okumuş Cad. 53200 Çayeli RİZE
Tel : +90 (464) 532 84 54-25 15 Fax : +90 (464) 532 86 12 Bilgi : ELİF E. TAHMAZ Dahili: 2304
Bu belge 3070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Kodu : 9F8D4BEA-C4D0-4929-8177-EBE3E009 - <http://ebys.erdogan.edu.tr/EBYS/eimzadogrulam>

EK-2: Trabzon Üniversitesi Uygulama İzni

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
GENEL SEKRETERLİK
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 595/ 253
Konu : Anket Uygulama İzni (Zeynep ÇEPNİ)

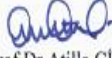
20/12/2018

RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 20.11.2018 tarihli ve 87374136-302.08.01-E.2523 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği tezli yüksek lisans programı öğrencisi Zeynep ÇEPNİ'nin tez çalışması kapsamında Üniversitemizde anket uygulama isteği, kendisinin yapması koşulu ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi arz ederim.

Prof.Dr.Atilla ÇİMER
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK-3: Artvin Çoruh Üniversitesi Uygulama İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 05/12/2018-E.5382

T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı :78646441-050.01.04-
Konu :Etik Kurul Kararı

RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi :a) Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 20.11.2018 tarihli ve 87374136-302.08.01-2523 sayılı yazısı.
b) Artvin Meslek Yüksekokulu Müdürlüğünün 15.11.2018 tarihli ve 98771809-200-18889 sayılı yazısı.

Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 30.11.2018 tarihli ve 2018/11 nolu oturumunda alınan karara ilişkin Etik Kurul Toplantı Tutanağı yazımız ekinde gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize arz ve rica ederim.

Prof. Dr. Hüseyin PEKER
Rektör Yardımcısı

EK :
Etik Kurul Toplantı Tutanağı (1 sayfa)
DAĞITIM
RECEP TAYYİP ERDOĞAN
ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
Artvin Meslek Yüksekokulu Müdürlüğüne

Mevcut Elektronik İmza

HÜSEYİN PEKER (Etik Kurulu - Rektör Yardımcısı) 05/12/2018 09:44

Evrak Doğrulamak İçin : https://ebysdogrula.artvin.edu.tr/enVision-Scrgula/Validate_Doc.aspx?Y=BEE6EVB4P

Seyitler Yerleşkesi Seyitler Kampüsü 08000 ARTVİN

Tel: +90 466 215 10 00

E-Posta: artvincoruh@artvin.edu.tr

Faks:

Elektronik ağı: <http://www.artvin.edu.tr/>

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Burcu Tunç

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM : 2018/11

30.11.2018

Artvin Çoruh Üniversitesi Etik Kurulu, "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi"nin 8. maddesi uyarınca Kurul Başkanı Prof. Dr. Hüseyin PEKER başkanlığında toplanarak,

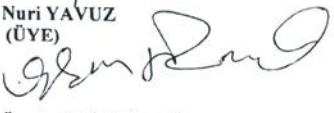
KARAR NO 1: Üniversitemiz Artvin Meslek Yüksekokulu Öğr. Gör. Fahriye Zehra BAŞARAN'ın, "Meslek Yüksekokullarında Okutulan Matematik Dersine İlişkin Öğretim Görevlisi ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi" başlıklı çalışmada yapmak istediği uygulamaların ve kullanacağı veri toplama araçlarının etik açıdan uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

KARAR NO 2: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi 162724017 numaralı Zeynep ÇEPNİ'nin "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmada yapmak istediği uygulamaların ve kullanacağı veri toplama araçlarının etik açıdan uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Hüseyin PEKER
Etik Kurul Başkanı
(ÜYE)

Prof. Dr. Murat KİBAR
(ÜYE)

Prof. Dr. Nuri YAVUZ
(ÜYE)

Prof. Dr. Özgür EMİNAĞAOĞLU
(ÜYE)

Prof. Dr. Zafer ÖLMEZ
Başkan Yardımcısı
(ÜYE)
(Görevli)

Prof. Dr. Ali ÜREN
(ÜYE)

Prof. Dr. Enver TÖRE
(ÜYE)

Av. ERTİŞİK
(RAPORTÖR)

EK-4: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği Kullanım İzni Talebi

Sayın hocam merhaba.Adım Zeynep ÇEPNİ. Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi sosyal bilimler entitüsü sosyal bilgiler eğitimi programında yüksek lisans öğrencisiyim.Yüksek lisans tezimde tarafınızca geliştirilen Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği' ni kullanmak için izninizi talep ediyorum.Saygılarımla.

Mustafa Sami Topcu <msamitopcu@gmail.com>

3 Eki 2018 22:07 ☆ 🔒

Alıcı: ben ▼

Tabi ki kullanabilirsiniz.

Sosyobilimsel Konular ve Öğretimi kitabımdan ölçeğe ulaşabilirsiniz.

İyi çalışmalar dilerim..

EK-5: Kişisel Bilgi Formu

ANKET FORMU

Değerli öğretmen adayı;

Bu anket formu “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi” konulu bilimsel çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılmak üzere sizlere sunulmuştur. Anket formu 2 bölümden oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen bilgiler araştırmacıda gizli kalacak ve sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Çalışmadan elde edilecek verilerin güvenilirliği açısından içten cevap vermeniz önem taşımaktadır. Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Zeynep ÇEPNİ

RTE Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1	Cinsiyetiniz	1. () Kız 2. () Erkek
2	Okuduğunuz üniversite	1. () Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi 2. () Trabzon Üniversitesi 3. () Çoruh Üniversitesi
3	Sınıf	1. () 1. Sınıf 2. () 2. Sınıf 3. () 3. Sınıf 4. () 4. Sınıf
4	Akademik not ortalamanız	1. () 0 – 2 2. () 2 – 3 3. () 3 ve üzeri
5	Yaşadığınız yerleşim birimi	1. () Köy 2. () İlçe 3. () İl
6	Mezun olduğunuz lise türü	1. () Genel lise 2. () Anadolu lisesi 3. () Meslek lisesi 4. Başka varsa belirtiniz (.....)
7	En fazla izlediğiniz TV programı	1. () Belgesel 2. () Haber 3. () Sinema filmi 4. Diğer (.....)
8	Bilimsel dergi ya da yayın takip eder misiniz?	1. () Evet 2. () Hayır
9	Sosyal medya kullanıyor musunuz?	1. () Kullanmıyorum 2. () Bazen kullanıyorum 3. () Sık kullanıyorum

10	Anne Eğitim Durumu	1. () İlkokul 2. () Ortaokul 3. () Lise 4. () Üniversite						
11	Baba Eğitim Durumu	1. () İlkokul 2. () Ortaokul 3. () Lise 4. () Üniversite						
SOSYOBİLİMSEL KONULAR NEDİR? Sosyobilimsel konular, doğada tartışmalı, pek çok perspektiften ele alınabilecek, üzerlerinde basit yargılara varılamayacak ve genellikle ahlaki ve etik yönler içeren meselelerdir. Bireylerin sosyobilimsel bir konuda bilinçli kararlar verebilmeleri için kararlarının olası ahlaki sonuçlarını değerlendirmeleri gerekir. Sosyobilimsel konu, bilimle kavramsal, yöntemsel ya da teknolojik bağları olan tartışmalı sosyal sorunlardır (Sadler, 2004; Sadler ve Donnelly, 2006). ÖRNEK KONULAR <table><tr><td>Toprak kullanımı/kimyasal gübre</td><td>Ozon tabakasının incelmesi</td></tr><tr><td>Cep telefonu kullanımı</td><td>Küresel ısınma</td></tr><tr><td>Genetiği değiştirilmiş organizma (GDO)</td><td>Alternatif tıp</td></tr></table>			Toprak kullanımı/kimyasal gübre	Ozon tabakasının incelmesi	Cep telefonu kullanımı	Küresel ısınma	Genetiği değiştirilmiş organizma (GDO)	Alternatif tıp
Toprak kullanımı/kimyasal gübre	Ozon tabakasının incelmesi							
Cep telefonu kullanımı	Küresel ısınma							
Genetiği değiştirilmiş organizma (GDO)	Alternatif tıp							

EK-6: Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum Ölçeği

SOSYOBİLİMSEL KONULARA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Lütfen her ifadeye TEK cevap veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. Cevaplarınızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendiriniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1-Kesinlikle Katılmıyorum 2-Katılmıyorum 3-Kararsızım 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle Katılıyorum						
1	Sosyobilimsel konular hakkında yeni gelişmeleri öğrenmek isterim.	1	2	3	4	5
2	Sosyobilimsel konular sürekli gelişen bilimi daha iyi anlamamı sağlar.	1	2	3	4	5
3	Sosyobilimsel gelişmeler sosyal açıdan hayatı yozlaştırmaktadır, bozmaktadır.	1	2	3	4	5
4	Sosyobilimsel konular hakkındaki tartışmalar dikkatimi çeker.	1	2	3	4	5
5	Sosyobilimsel gelişmeler ahlaki ve etik açıdan endişe vericidir.	1	2	3	4	5
6	Sosyobilimsel konuları diğer bilimsel konulara göre daha çok severim.	1	2	3	4	5
7	Sosyobilimsel konular ile beraber bilimsel konuları daha iyi öğrenirim.	1	2	3	4	5
8	Sosyobilimsel konular çok sevdiğim bir alandır.	1	2	3	4	5
9	Sosyobilimsel konuların günlük yaşantıda çok önemli yeri vardır.	1	2	3	4	5
10	Medyadan sosyobilimsel konular hakkındaki gelişmeleri zevkle takip ederim.	1	2	3	4	5
11	Sosyobilimsel konular hakkında daha çok şey öğrenmenin önemli olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
12	Sosyobilimsel gelişmeler sonucu ortaya çıkan uygulamaları dini açıdan uygun bulmuyorum.	1	2	3	4	5
13	Sosyobilimsel konular ile ilgili araştırma yapmak hoşuma gider.	1	2	3	4	5
14	Sosyobilimsel konular hakkında daha çok şey öğrenmek isterim.	1	2	3	4	5
15	Sosyobilimsel konular günlük olaylarla ilgili olduğu için daha çok öğrenmek isterim.	1	2	3	4	5
16	Sosyobilimsel konuların kötü amaçlı kişiler tarafından suiistimal edileceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
17	Sosyobilimsel konular hakkında tartışmaya katılmak bana cazip gelmez.	1	2	3	4	5
18	Medyada (TV veya gazeteler) sosyobilimsel konulara daha fazla yer verilmelidir.	1	2	3	4	5
19	Sosyobilimsel konulardaki gelişmelerin yarardan çok toplum için zararlarının daha fazla olacağını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
20	Sosyobilimsel konular hakkında ilginç bilgiler öğrenmek bende merak uyandırır.	1	2	3	4	5
21	Çevremde gerçekleşen olayları sosyobilimsel konular hakkında öğrendiğim bilgileri kullanarak anlamaya çalışmak hoşuma gider.	1	2	3	4	5
22	Sosyobilimsel konuların toplum üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde daha fazla bilgi sahibi olmak isterim.	1	2	3	4	5

23	Sosyobilimsel konular teknolojik gelişmeler üzerinde yeniden düşünmemizi sağlar.	1	2	3	4	5
24	Sosyobilimsel konular ile ilgili ek kaynaklar (internet, kitap, vs.) okurum.	1	2	3	4	5
25	Sosyobilimsel konular üzerinde tartışmak düşünme yeteneğimizi geliştirir.	1	2	3	4	5
26	Sosyobilimsel konuları anlamaya çalışırken canım sıkılır.	1	2	3	4	5
27	Sosyobilimsel konulara fen derslerinde daha çok yer verilmesini isterim.	1	2	3	4	5
28	Sosyobilimsel konular ilgimi çekmez.	1	2	3	4	5
29	Sosyobilimsel konular hakkındaki uygulamalarda toplumsal değerlerin zarar göreceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
30	Sosyobilimsel konuların toplum üzerinde yapacağı etkileri ilgimi çeker.	1	2	3	4	5

EK-7: Yarı Yapılandırılmış Görüşme (Mülakat) Soruları

SOSYOBİLİMSEL KONULARA İLİŞKİN ÖĞRETMEN ADAYI GÖRÜŞME FORMU

Merhaba,

Ben Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde, Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yüksek lisans tezi hazırlıyorum. **Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi** başlıklı çalışma için veri toplamak amacıyla görüşlerinizden faydalanmak istiyorum. Elde edilen veriler sadece bu çalışma için kullanılacak olup başka bir kişi ile paylaşılmayacaktır. Görüşleriniz araştırmanın başarıyla tamamlanması için katkı sağlayacaktır. Çalışmaya katılıp, görüşlerinizi aktaracağınız için şimdiden teşekkür ederim.

Zeynep ÇEPNİ

Cinsiyet:

Tarih:

Sınıf:

GÖRÜŞME FORMU

1. Sosyobilimsel konular denince aklınıza ne gelmektedir?
2. Sosyobilimsel konuların hangi derslerle ilişkili olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?
3. Sosyal bilgiler dersinde sosyobilimsel konular yer almakta mıdır? Örneklerle açıklayabilir misiniz?
4. Sosyobilimsel konuların sosyal bilgiler derslerinde kullanılmasının sizce olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyobilimsel konuların öğretiminde yeterli bilgi-beceri-değere sahip olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?
6. Aşağıdaki değişkenlerin sosyobilimsel konulara ilişkin tutuma etkileri olabileceğini düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız.

Akademik yayınları takip etme

Mezun olunan lise türü

Sınıf düzeyleri

Anne eğitim durumu

Ders başarı durumu (Akademik not ortalaması)

ÖZ GEÇMİŞ

Adı, Soyadı	Zeynep ÇEPNİ	
Doğum Yeri ve Yılı	İkizdere/1981	
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	İngilizce Orta	
Öğrenim Durumu	Başlama-Bitirme	Kurum Adı
Lisans	2001-2005	Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi
Lisans	2012-2016	Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi
Yüksek Lisans	2017-2020	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilimsel Faaliyetler	Çepni, Z. (2019) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyobilimsel Konulara Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Analizi”. XII. International Congress Of Educational Research.	
Çalıştığı Kurumlar	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Rize Fatih Ortaokulu Rize	